Institutionen för hälsovetenskap, innovation och design

”DET ÄR BARA ATT BÖRJA ÄTA”

En litteraturöversikt om sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa

JAWAHER AJIR

SHUKRI HASSAN

Huvudområde: Vårdvetenskap med inriktning mot omvårdnad
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 högskolepoäng
Program: Sjuksköterskeprogrammet
Kursnamn: Examensarbete i vårdvetenskap med inriktning mot omvårdnad
Kurskod: VAE 209

Handledare: Susanne Bohlin
Examinator: Helena Lööf

Seminariedatum: 2026-08-28
Betygsdatum: 2026-10-29

SAMMANFATTNING

Bakgrund: Anorexia nervosa är en form av ätstörning som kännetecknas av en förvrängd kroppsbild och ett ohälsosamt minskat matintag, vilket kan leda till fysiska konsekvenser. Befintlig forskning inom ämnet fokuserar främst på patienter och anhörigas erfarenheter av sjukdomen, vilket har medfört ett behov av att belysa sjuksköterskans erfarenheter då det saknas tydliga riktlinjer kring vårdandet. En central del av sjuksköterskans arbete är att främja hälsa både psykiskt och fysiskt. **Syfte**: Syftet var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa. **Metod**: En litteraturöversikt genomfördes där 12 vetenskapliga artiklar användes, båda kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder. **Resultat**: I resultatet identifierades tre teman; känslomässig påverkan, att balansera empati vid maktutövning, sjuksköterskornas förutsättningar att vårda. Sjuksköterskorna ställdes inför utmaningar i samband med vårdandet av patienter med anorexia nervosa. De erfor svårigheter att balansera den maktposition de befann sig i med önskan att stötta sina patienter och vara emotionellt närvarande. De upplevde även frustration på grund av otillräcklig kunskap om anorexia nervosa vilket påverkade deras förmåga att ge vård. **Slutsats**: Det framkom att sjuksköterskorna påverkades emotionellt. De upplevde att kommunikationssvårigheter och kunskapsbrist kring anorexia nervosa påverkade deras arbete samt vårdrelationer.

Nyckelord: anorexi, erfarenheter, erhållna kunskaper, legitimerad sjuksköterska litteraturöversikt, vårdande, ätstörningar

ABSTRACT

Background: Anorexia nervosa is a form of eating disorder characterized by distorted body image and restricted food intake, which can lead to physical consequences. Existing research on the subject focuses mainly on patients and relatives' experiences due to the lack of clear guidelines within care for this patient group. A central part of the nurse's work is to promote health, both psychologically and physically. **Aim**: The aim was to describe nurses' experiences of caring for patients with anorexia nervosa. **Method**: A literature review was undertaken based on 12 scientific articles, using both quantitative and qualitative research methods. This approach offered statistical insights as well as nurses' personal experiences. **Results**: The findings discussed three recurring themes; emotional impact, balancing empathy and power dynamics, the nurses' conditions for providing care. Nurses faced challenges in relation to providing care for patients with anorexia nervosa. They experienced frustration due to lack of knowledge about anorexia nervosa, which affected their ability to provide care. **Conclusion**: It appeared that nurses were affected emotionally. They experienced communication difficulties and lack of knowledge within the subject affected their work and patient care relationship.

Keywords: acquired knowledge, anorexia, caring, eating disorders, experiences, literature review, registered nurse

INNEHÅLL

1 INLEDNING 1

2 BAKGRUND 1

2.1 Centrala begrepp 2

2.1.1 Patient 2

2.1.2 Anhörig 2

2.1.3 Vårdande 2

2.2 Anorexia nervosa 2

2.3 Lagar och styrdokument 3

2.4 Tidigare forskning 4

2.4.1 Patienters erfarenheter av att vårdas för anorexia nervosa 4

2.4.2 Anhörigas erfarenheter av anorexia nervosa 6

2.5 Vårdvetenskapligt perspektiv 6

2.6 Problemformulering 7

3 SYFTE 8

4 METOD 8

4.1 Datainsamling och urval 9

4.2 Analysmetod 10

4.3 Etiska överväganden 11

5 RESULTAT 11

5.1 Likheter och skillnader i artiklarnas syften och metod 12

5.2 Likheter och skillnader i artiklarnas resultat 17

5.2.1 Känslomässig påverkan 17

5.2.2 Att balansera empati vid maktutövning 18

5.2.3 Sjuksköterskornas förutsättningar att vårda 19

6 DISKUSSION 20

6.1 Resultatdiskussion 20

6.1.1 Diskussion av artiklarnas syften och metod 20

6.1.2 Diskussion av artiklarnas resultat 22

6.2 Metoddiskussion 25

6.3 Etikdiskussion 27

7 SLUTSATS 28

8 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING 29

REFERENSLISTA 30

BILAGA A – SÖKMATRIS

BILAGA B - KVALITETSGRANSKNING

BILAGA C - ARTIKELMATRIS

1 INLEDNING

Att vårda patienter med anorexia nervosa kan många gånger upplevas som krävande då patienterna präglas av tvångsmässiga tankar och ett starkt kontrollbehov i strävan efter en bättre självbild samt kroppsideal. Sjukdomen påverkar inte enbart den psykiska hälsan utan även den fysiska hälsan, vilket innebär att patienter med anorexia nervosa många gånger behöver vårdas inom såväl psykiatrisk som somatisk vård.

Att ta del av forskning kring sjuksköterskors erfarenheter är därför viktigt. Att skapa trygghet, visa stöd och motivera patienterna är centrala delar av sjuksköterskors arbete. Dessa aspekter är värdefulla och möjliggör skapandet av en god och personcentrerad vård. Samtidigt som bristande kunskap inom ämnet kan vara en bidragande faktor till de svårigheter som upplevs i vårdandet av patientgruppen. Ämnet är relevant ur ett vårdvetenskapligt perspektiv då ökad kompetens inom ämnet skulle kunna bidra till en förbättrad upplevelse samt stärka sjuksköterskors bemötande av patienter med anorexia nervosa.

Under verksamhetsförlagd utbildning kom författarna till detta examensarbete i kontakt med patienter som vårdades för anorexia nervosa inom psykiatrin. En av författarna har även tidigare arbetat inom psykiatrin och mött patienter med sjukdomen och därför fått uppleva de utmaningar och komplexitet som ingår i vårdandet av patientgruppen. Författaren har utifrån egna erfarenheter, genom att arbeta nära både patienter med ätstörningar och de sjuksköterskor som vårdar dem, upptäckt att flera saker samverkar och ställer krav på vården. I samband med dessa erfarenheter väcktes tankar kring sjuksköterskors upplevelser i vårdandet av patienterna samt mötet med deras anhöriga. Detta bidrog till en vilja att fördjupa kunskapen kring sjuksköterskors erfarenheter av vårdandet av patienter med anorexia nervosa.

2 BAKGRUND

Bakgrunden presenterar examensarbetets centrala begrepp, anorexia nervosa, tidigare forskning, lagar och styrdokument med relevans för ämnet, vårdvetenskapligt perspektiv och slutligen avslutas avsnittet med en beskrivning av problemformulering.

2.1 Centrala begrepp

Centrala begrepp för examensarbetet är patient, anhörig och vårdande. Begreppen är återkommande genom arbetet och har identifierats som relevanta begrepp för detta examensarbete.

2.1.1 Patient

Begreppet patient definieras inom vårdvetenskapen som en person som lider och är i behov av vård. Patienten definieras inte enbart utifrån sjukdom eller diagnos utan som en unik människa med individuella behov samt upplevelser (Wiklund Gustin & Asp, 2022)

2.1.2 Anhörig

En anhörig definieras som en familjemedlem, exempelvis en förälder, ett syskon eller en annan nära släkting (Socialstyrelsen, u.å).

2.1.3 Vårdande

Begreppet vårdande definieras som en mänsklig process utöver medicinsk behandling och tekniska insatser. Vårdaren tillämpar den vårdande processen där omsorg, ansvar och empati är centrala delar med syfte att lindra lidande samt främja hälsa och välbefinnande (Wiklund Gustin & Asp, 2022).

2.2 Anorexia nervosa

Ätstörningar omfattar flera allvarliga sjukdomstillstånd som ofta börjar med psykologiska svårigheter och kan senare leda till fysiska konsekvenser. Det börjar ofta med destruktiva tankar kring mat, vikt och kroppsfixering. På senare tid har former av ätstörningar uppmärksammats mer på sociala medier, där utseende kopplas till framgång, styrka och känslan av social tillhörighet. Bland de olika formerna av ätstörningar är anorexia nervosa den mest omtalade (Sandeberg, 2011).

Anorexia nervosa beskrevs av människan redan på 400-talet. Under denna tid uppfattade omgivningen självsvälten som något ont och övernaturligt. Senare förändrades synen på självsvält och fenomenet började i stället förknippas med något heligt och gudomligt. Under 1800-talet beskrevs anorexia nervosa för första gången som en psykiatrisk störning (Helforson, 2009). Anorexia nervosa utvecklas oftast under de tidiga tonåren och beräknas vara vanligare bland kvinnor, där cirka en procent insjuknar innan 18 års ålder. Hos män är självsvält inte lika vanligt där incidensen uppskattas till cirka 0,1% (Allgulander, 2019).

Begreppet anorexia nervosa betyder aptitlöshet och kännetecknas av ett avsiktligt minskat matintag samtidigt som aptit och hungerkänsla kvarstår. Orsakerna till sjukdomen är ännu inte helt kända, men en kombination av flera bidragande faktorer anses ligga bakom det.

Psykologiska faktorer som kontrollbehov, tvångstankar och osäkerhet anses vara uppkomsten av anorexia nervosa. Även genetiska och sociala faktorer anses ha en betydande roll i utvecklingen av sjukdomen (Engström, 2024).

Sandeberg (2011) beskriver anorexia nervosa som en sjukdom som utvecklades gradvis. Sjukdomen kännetecknas av ett smygande förlopp som ofta börjar med viljan att äta ”nyttigare” i strävan efter bättre självkänsla och uppnåendet av kroppsideal. Enligt Allgulander (2019) är ett framträdande beteendemönster bland personer med anorexia nervoas en förvrängd kroppsuppfattning och önskan att uppnå en kroppsvikt som uppfattas som idealisk, dock som är långt under normalvikt. För att uppnå viktnedgång vidtar de åtgärder såsom kräkningar och minskat kaloriintag. Många gånger använder personer med anorexia nervosa dessutom laxeringsmedel eller vätskedrivande läkemedel för att göra sig av med intagen mat. När dessa beteenden pågått under en längre period kan förstoppning, amenorré, ångest och social isolering utvecklas, hos män utvecklas även testikelatrofi. Undernäring som pågått i flera år kan vidare leda till allvarliga komplikationer som förblir kroniska eller livshotande (Allgulander, 2019). Komplikationerna innefattar hjärtarytmier, svår dehydrering samt infertilitet (Sandeberg, 2011). Dödligheten vid anorexia nervosa beräknas vara cirka fyra procent från det att diagnosen ställts, där den främsta orsaken till döden ofta beror på akut hjärtstopp (Allgulander, 2019).

Att vårda patienter med anorexia nervosa upplevs oftast som komplext och utmanande, patienternas ambivalens till sjukdomen kan många gånger skapa frustration och ilska hos vårdpersonal. Symtomen och kontrollbehovet förblir en strategi för att bevara självkänslan, därför blir förtroendeskapande och motivationsarbete en central del av vårdandet. Att bedriva personcentrerad vård och samtidigt bemöta dessa patienter med respekt, integritet och förståelse kan skapa goda förutsättningar för god och kvalitativ vård (Allgulander, 2019). Behandlingen av patienter med anorexia nervosa ska främst ske via öppenvården, med syfte till att sätta stopp för svältmönster och arbeta bort tvångstankar. Behandlingen inkluderar kost, viktuppgång, rehabilitering samt medicinska kontroller. När patienten först kommit till ett svårare stadium i sitt svältande kan slutenvårdbehandling bli aktuell (Allgulander, 2019). Vid svårare tillstånd kan sondmatning vara nödvändigt under en begränsad period, då målet är att återgå till näringsrikt matintag för att bryta patienternas beteendemönster, rädslor samt ångest. Att behandla anorexia nervosa kan innebära år av återkommande vårdinsatser och rehabilitering, även om patienter återgår till normalvikt och bedöms vara frisk krävs långsiktig uppföljning för att förhindra återfall (Engström, 2024).

2.3 Lagar och styrdokument

Examensarbetet utgår från ICN:s etiska kod för sjuksköterskor, patientlagen, patientsäkerhetslagen samt kompetensbeskrivningen för legitimerad sjuksköterska. Dessa lagar och riktlinjer är relevanta i vårdandet av patienter med anorexia nervosa då de belyser vikten av patienternas rättigheter och sjuksköterskans skyldigheter.

International Council of Nurses (ICN) etiska kod för sjuksköterskor är en vägledning för sjuksköterskor och sjuksköterskestudenter som redogör för hur sjuksköterskor ska agera

etiskt samt deras professionella ansvar och värdegrund. Den används som vägledning för sjuksköterskor inom omvårdnadsarbetet. Koden omfattar fyra olika ansvarsområden; att främja hälsa, att förebygga sjukdom, att återställa hälsa samt att lindra lidande och främja en värdig död. Inom dessa ansvarsområden ingår värderingar såsom att visa empati, respektera människors integritet oavsett kön, bakgrund eller etnicitet samt att sjuksköterskan ansvarar för en god kommunikation som främjar patienters trygghet och delaktighet i vårdandet (Svensk Sjuksköterskeförening, 2022).

Patientlagen (2014:821) är till för att främja och skydda patientens integritet, delaktighet samt självbestämmande. I patientlagen framkommer det information och bestämmelser som berör patienten och ger patienterna möjlighet till att kunna påverka deras vård. Det innebär bland annat att patienten har rätt till att få tydlig information om deras hälsotillstånd, behandling och risker som kan uppstå. Detta är för att patienten ska kunna vara med på beslutsfattande. Enligt lagen har patienten även rätt till att tacka nej till behandling, samtycke är en central del i samband med vårdandet (Socialstyrelsen, 2020).

Patientsäkerhetslagen (2010:659) syftar till att främja patientsäkerheten inom hälso- och sjukvården genom att bidra till en säker och förebyggande vård med utgångspunkt i att skydda patienter mot vårdskador. Sjuksköterskan bär ett ansvar att bedriva vårdandet på ett säkert sätt som inte orsakar förvärrat psykisk såväl fysiskt lidande för patienterna, samt att vidta korrekta vårdinsatser för att förebygga dödsfall som kunnat undvikas. Vid medfört vårdskada har sjuksköterskan en skyldighet att anmäla och dokumentera det till inspektionen samt informera patienten. Vårdandet ska utföras i enighet med beprövad erfarenhet samt senast vetenskap (Socialstyrelsen, 2020).

Enligt svensk sjuksköterskeförening (2024) inkluderar komptensbeskrivnigen för legitimerad sjuksköterska områden som sjuksköterskan ansvarar för i sitt arbete. Att bedriva personcentrerad vård kräver att sjuksköterskan inte enbart skapar förutsättningar för patienten utan även för närstående, där båda parterna har möjlighet att vara delaktiga i planeringen och genomförandet av omvårdnaden. Patienten ska känna sig förstådd och sedd som en egen individ. Vårdandet ska ske med hänsyn till patientens behov, rättigheter och individuella möjligheter. Vidare nämner kompetensbeskrivningen att sjuksköterskan ansvarar för att bedriva evidensbaserad vård, sjuksköterskan själv har skyldighet att hålla sig uppdaterad till ny kunskap (sjuksköterskeförening (2024).

2.4 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning kring vård vid anorexia nervosa, utifrån patienter och anhörigas erfarenheter.

2.4.1 Patienters erfarenheter av att vårdas för anorexia nervosa

Patienter som vårdas för anorexia nervosa beskriver att det finns faktorer som påverkar behandlingsprocessen negativt. Patienterna upplever att en viss miljö kan komma att spela

roll samt ha en stor påverkan på återhämtningen. Patienterna menar att det krävs lugna och hemvänliga platser för positiv effekt i hälsofrämjandet, medan medicinska platser som på sjukhus eller behandlingshem försvårar främjandet av sjukdomen. På sådana platser beskriver patienterna att behandlingen i många fall kännas som påtvungen och iakttagande. Vidare beskriver de att behandlingen präglades höga krav och upplevdes som skrämmande snarare än stöttande (Sheridan & McArdle , 2016). Många gånger känner patienterna att vårdandet är utmanande, där behandlingen enbart fokuserar på viktuppgång och att de saknar terapeutiskt stöd (Cummings et al., 2023). Patienterna känner även att vårdandet bidrar till mer lidande eftersom de blir tvungna att lägga större mängder med pålägg på deras smörgåsar. Att bli tvungen på det viset bidrar till ett ökat kontrollbehov och leder även till ökad ångest beskriver patienterna (Van ommen et al., 2009). Patienternas synsätt utvecklas dock över tid, ju längre patienterna kommer i behandlingen så ökar ansvarstagandet samt självinsikten. Ett sympatiskt bemötande samt att känna sig förstådd är en viktig aspekt som patienterna saknar i behandlingen (Cummings et al., 2023; Rance et al., 2017; Rankin et al.,2023; Van ommen et al., 2009).

Patienterna beskriver att de inte blir sedda eller förstådda i vården. Varje gång de försöker beskriva sina känslor och deras vilja blir de alltid tystade eftersom det är sjukdomen som talar och inte patienterna själva. Vidare nämner patienterna att anorexin anses ta över deras identitet, detta får dem att känna sig maktlösa eftersom det centrala fokuset är på deras symtom och sjukdom (Rankin et al., 2023). Med stöd av sjuksköterskorna nämner

patienterna att de successivt återfår ansvaret över beslut kopplat till kost, träning och levnadsvanor. Självbestämmandet ökar och i samband med det får patienterna äntligen känna frihet. Friheten av att kunna åka hem och träffa familj och vänner bidrar till att glädje successivt växer fram. Rädslan kring viktuppgången sitter däremot alltid kvar enligt patienterna, dock med hjälp av sjuksköterskorna kan rädslorna bearbetas och det bidrar till att självinsikten känns mer tydligt (Van ommen et al., 2009).

Patienterna känner ofta skam och ensamhet kopplat till sjukdomen, samtidigt är sjukdomen en räddning från dessa känslor. Skam grundar sig i starka känslor av självhat och att känslan av otillräcklighet. Den bristande förmågan att hantera tankar om mat upplever patienterna som pinsam. Patienterna beskrev en ständig kamp mellan att ha kontroll och att sakna kontroll över sin anorexi. De var medvetna om att tankarna inte var logiska, samtidigt så var det svårt att sätta stopp för tankarna. Oron över att inte ha kommit tillräckligt långt i sin anorexi, där andra hade kommit mycket längre, fick dem att inse att deras självuppfattning präglades av jämförelser med andra. Samtidigt uttryckte de att det skapades möjligheter att jämföra sig med andra patienter för att avgöra vem som hade kommit längst i sin sjukdom (Cummings et al.,2023; Rance et al., 2017).

Sjukdomen upplevdes både som ett problem och ett sätt att hantera ångesten, det var räddningen till att känna kontroll och lindra lidandet i sjukdomen. Vissa upplevde sig frå en kick av sin anorexi, det gav dem anledning att ta sig upp ur sängen och fortsätta upprätthållningen av sjukdomen. Samtidigt upplevdes detta som motsägelsefullt, då dessa beteenden i praktiken bidrog till ökad lidande (Rance et al., 2017).

2.4.2 Anhörigas erfarenheter av anorexia nervosa

Anhöriga känner sig inte inkluderade i vårdprocessen och upplever att vissa familjemedlemmar i många fall har en mer central roll och att andra hamnar i bakgrunden. Anhöriga önskar i större utsträckning att få delta i beslutsfattandet samt känna sig sedda och hörda. Vissa anhöriga känner att de behandlas som något sekundärt i möte med vårdpersonal och att detta i sin tur leder till att relationen till deras barn kompliceras. (O'Sullivan et al., 2024). Anhöriga upplever att de blir bortprioriterade, obekräftade och att deras behov inte tillgodoses. De beskriver att vårdpersonalen inte vet hur de skulle inkludera dem i behandlingen (Hutchison et al., 2022).

De flesta anhöriga upplever att familjerelationen förändrades till följd av att leva med sjukdomen hemma (Hutchison et al., 2022). Anhöriga beskriver situationen som kaotisk och genomsyrad av en stark känsla av maktlöshet och emotionell utmattning. Familjerelationerna förändrades markant, där konflikter och upplevelser av isolering blev vanliga inslag i vardagen. De flesta anhöriga upplever att sjukdomen påverkar hela familjen och har en negativ påverkan på deras liv (Hillege et al., 2006; Whitney et al., 2005). Anhöriga beskriver att sjukdomen plötsligt kom att påverka hela familjen och att de inledningsvis saknade både förståelse för sjukdomen och möjlighet till att förebygga den (Carpinelli et al., 2022).

Många anhöriga upplever att deras roll som vårdgivare tar över deras liv. Speciellt mödrar som uttrycker ett djupt ansvarstagande och en känsla av skuld. Dessutom upplevs stöd från sjukvården ofta som otillräcklig eller svår att få tillgång till (Hillege et al., 2006).

Anhöriga uttrycker att de inte längre kan dela med sig av sina känslor av rädsla av att de ska upplevas som belastande (Hutchison et al., 2022). De beskriver hur sjukdomen inte enbart orsakar konflikter inom familjen, utan även genererar en känsla av osäkerhet inför framtiden (Whitney et al., 2005). Bland de anhöriga framkommer det känslor som varierar från rädsla och sorg till ilska och skuld. De upplever en känsla av skuld till sjukdomens uppkomst och anser sig svika sitt barn (Whitney et al., 2005). Känsla av maktlöshet är vanligt bland dem och de upplever att de saknar rätt verktyg för att hantera situationen de befinner sig i. Bland de anhöriga framkommer det vissa skillnader i hur de hanterar patientens tillstånd, mödrarna ägnar sig åt att söka rätt vård och utvärdera behandlingar medan fäderna tenderar att hålla sig i bakgrunden (Carpinelli et al., 2022).

2.5 Vårdvetenskapligt perspektiv

I detta avsnitt redogörs en central vårdvetenskaplig teori som beskriver Katie Erikssons caritativa vårdteori om vårdandet som ger en fördjupad beskrivning av sjuksköterskans omvårdnadsinsats. Erikssons caritativa vårdteori valdes som utgångspunkt i detta examensarbete eftersom den belyser bland annat det genuina mötet och vårdrelationen som vårdandets grund. Detta är särskilt relevant för att förstå sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa. Den caritativa vårdteorin grundar sig i begreppen Ethos och Caritas. Eriksson (2018) belyser begreppet ethos som är den etiska grunden för

vårdandet och är avgörande för vilka värderingar som sätts på mötet mellan sjuksköterskor och patienter. Begreppet Caritas grundar sig i kärlek, barmhärtighet och att vara medmänniska som är som en symbol i vårdandet som den vårdvetenskapliga teorin ska sträva efter. Att möta den lidande människan handlar därför inte enbart om att se sjukdomen utan även att se människan bakom sjukdomen med respekt och integritet Eriksson (2018). Lidande beskrivs som en del av människans existens, där varje människas lidande är sällsynt och individuellt. Människans lindande grundar sig i olika aspekter som innefattar fysiskt, psykiskt och existentiellt lidande. Som sjuksköterska är det viktigt att möta och se den lidande då sjuksköterskan dagligen befinner sig bland dem (Eriksson, 2018).

I den caritativa vårdteorin ingår även vårdrelationen, denna relation är en viktig aspekt inom vårdprocessen. Mötet mellan sjuksköterskan och patienten bygger på en sann och ett ömsesidigt möte. Genom att bemöta patienten med etiska överväganden och öppenhet skapas en trygg relation där patienten får rum att förmedla sina problem samt önskan. I sin tur får sjuksköterskan bredare kunskap för att förstå patientens livsvärld och bättre premisser för att ge god vård (Eriksson, 2018).

Att ansa, leka och lära är tre begrepp som även ingår i den caritativa vårdterorin och är en del av vårdandet. Ansningen inkluderar konkreta aktioner såsom beröring i form av en kram, värme eller ögonkontakt. Detta ger i sin tur en trygg omsorg som inte alltid behöver innefatta verbal kommunikation för att patienten ska känna trygghet och bevara välbefinnandet. Ansning anses vara en viktig del i vårdandet. Lekandet innefattar en del metoder som hjälper patienten att finna nya sätt till utveckling, finna hälsa, vara kreativ och att bearbeta känslor och egna upplevelser. Lekandet ger vårdaren ökad kunskap om patienten. Slutligen beskrivs även lärande som en viktig del av vårdandet, där människan får möjligheten att förändras efter sin utveckling och bearbetning. Lärandet kan ske i form av samtal, stöd och vägledning. Ur det vårdvetenskapliga perspektivet beskrivs vikten av att se människan bakom sjukdomen med kärlek, respekt och omsorg. Teorin lyfter aspekter som att främja hälsa, lindra lidande och öka delaktigheten, vilket gör teorin särskilt relevant då sjuksköterskor många gånger möter patienter som vårdas för anorexia (Eriksson, 2018).

2.6 Problemformulering

Anorexia nervosa är ett allvarligt psykiatriskt tillstånd som utvecklas genom ett smygande förlopp och präglas av psykiska påfrestningar som vidare utvecklas till fysiska besvär. De psykiska symtomen kännetecknas av tvångsmässiga tankar kring kropp och vikt, en enorm rädsla för viktuppgång samt ett kontrollbehov kring mat och kaloriintag. De fysiska besvären som uppstår till följd av långvarig självsvält och leder till allvarliga hälsokomplikationer, som kan innebära livshotande tillstånd. Patienter som vårdas eller vårdats för sin anorexi upplever många gånger en maktlöshet i vården då de varken känner sig sedda eller förstådda. Patienterna upplever sig vara kontrollerade och påtvungna till olika behandlingsformer. Anhöriga till personer med anorexia nervosa uttrycker emotionell belastning och bristande stöd från vården. Kombinationen av dessa aspekter skulle kunna bidra till att vårdandet av

denna patientgrupp många gånger upplevs som komplext och krävande för sjuksköterskor. Tidigare forskning har främst fokuserat på patienters och anhörigas perspektiv, vilket belyser behovet av att undersöka sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa. Att ta del av detta perspektiv skulle kunna bidra till ökad förståelse kring de komplexa moment som uppstår i vårdandet av patientgruppen. Sjuksköterskor har ett centralt ansvar för att skapa en trygg vårdmiljö, främja patienters delaktighet och bedriva personcentrerad vård. Katie Erikssons caritativa vårdteori upplyser värdet av att vårda med kärlek, respekt och omsorg samt att lindra lidandet, vilket gör det valda vårdperspektivet relevant för sjuksköterskor som vårdar patienter med anorexia nervosa. Mot bakgrund av de utmaningar som vårdandet innebär för sjuksköterskor väcktes ett intresse för att förstå deras erfarenheter av att vårda denna patientgrupp. Detta skulle kunna utgöra ett problem eftersom kunskapen om sjuksköterskors erfarenheter är begränsad, vilket i sin tur kan påverka vårdkvaliteten för patientgruppen. Genom att ta del av sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa skulle nya arbetssätt kunna tillämpas för att kunna ge en trygg och evidensbaserad vård.

3 SYFTE

Syftet är att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa.

4 METOD

Metoden som valdes för detta examensarbete var en litteraturstudie med en litteraturöversikt som genomfördes enligt Friberg (2022). Denna metod användes för att skapa en fördjupad och forskningsbaserad kunskap som kunde kopplas till litteraturstudiens syfte. Genom att

kombinera både kvantitativa och kvalitativa artiklar möjliggjorde en bredare helhetsbild av ämnet, där de kvantitativa artiklarna bidrog med statistiska och mätbara data medan de kvalitativa gav beskrivande data kopplat till deltagares erfarenheter och känslor. Fribergs (2022) metod innebär att vetenskapliga studier systematiskt söks, granskas och analyseras för att skapa en överblick av återkommande mönster och teman inom ämnesområdet, utan att studiernas resultat förändras eller förvrängs.

Litteraturöversikten följer Fribergs (2022) fyra steg. Det första steget innefattade en noggrann genomläsning av de valda artiklarna flera gånger. I det andra steget bearbetades det lästa materialet och sammanställdes i en översiktstabell. Detta bidrog till att skapa en struktur för det som skulle analyseras. I det tredje steget identifierades likheter och

skillnader i artiklarnas resultat, syften och metoder. Slutligen presenterades det analyserade materialet och delades in i identifierade teman efter återkommande mönster (Friberg, 2022). Vidare presenteras även tillvägagångsätt för datainsamling och urval, analysmetod samt etiska överväganden.

4.1 Datainsamling och urval

Datainsamling skedde på ett systematiskt via CINAHL plus och PubMeds databaser. Enligt Östlundh (2022) varierar valet av informationskällor beroende på vilket ämnesområde är, exempelvis omfattar databasen CINAHL plus artiklar främst inom omvårdnadsvetenskap och PubMed innehåller artiklar inom medicinvetenskap och omvårdnadsrelaterade artiklar (Östlundh, 2022). Artikelsökningarna genomfördes även via Mälardalens universitetsbibliotek, vilket enligt Östlundh (2022) är en central strategi att börja med för att identifiera informationskällor inom det valda ämnesområdet. Segersten (2022) beskriver at det är viktigt att skilja på information som samlas från betaldatabaser som CINAHL Plus, och information den fria webben. Den information som erhålls från den fria webben tros sällan vara vetenskaplig eller vårdvetenskapligt belagd. Betaldatabaser är av högre kvalitetsnivå och artiklarna granskas noggrant innan publicering (Segersten, 2022).

Sökorden som använts systematiskt valdes noggrant ut för att spegla syftet och utgjordes av sjuksköterskans perspektiv. Sökorden användes i både CINAHL plus och PubMed var *''anorexia nervosa", "anorexia", "eating disorder", "nurse", "nursing", "nurses perspective", "nurse experience", "nurse view", "experience", "inpatient", "care", "attitudes", "perception", "adolescent", "qualitative care", "qualitative study", "cross sectional", "questionnaire" och "survey"*. För att kombinera sökorden användes boleesk sökteknik vid samtliga sökningar (Östlundh, 2022). De operatorer som användes var AND för att kombinera olika ord till skapandet av en söksträng, operatorn OR användes för att få liknande träffar i sökningarna (Friberg, 2022). Operatorn NOT tillämpades inte i sökningarna efter artiklar eftersom sökträffarna gav irrelevanta träffar och kunde inte kopplas till syftet. Vid sökning av artiklar användes även metoden avancerad sökning på både CINAHL plus och på PubMed för att få träff på vetenskapliga artiklar och skapa systematik i sökningarna.

Inledningsvis användes helikopterperspektivet som enligt Friberg (2022) ger en bred och översiktlig förståelse av ämnesområdet samt artiklars innehåll. Genom helikopterperspektivet kunde sökningarna struktureras baserat på relevanta begränsningar samt inklusion- och exklusionskriterier. Att använda begränsningar kan underlätta urvalet genom att filtrera bort områden som inte är relevanta till ämnesområdet (Östlundh, 2022). Peer reviewed användes som begränsning för att säkerställa att artiklarna var vetenskapligt baserade. Begränsningen ''peer- reviewed'' användes enbart i CINAHLs databas eftersom den inte finns i PubMed. För att säkerställa att artiklarna som var tagna från PubMed var vetenskapliga kontrollerades det via Ulrichweb. Artiklarna som valdes skulle vara publicerade mellan 2016–2026, för att dels säkerställa att forskningen var aktuell och baserad på den senaste kunskapen inom ämnet. Slutligen användes även en begränsning på artiklar som enbart var skrivna på engelska (se Bilaga A). Inklusionskriterierna innefattade

enbart artiklar som belyste sjuksköterskors erfarenheter och sjuksköterskor från olika vårdkontexter. Exklusionskriterierna innefattade artiklar som inte stämde överens mot litteraturöversiktens syfte samt andra språk än engelska, för att undvika risker för feltolkning.

Samtliga artiklar som framkom i sökningarna granskades systematiskt och stegvis genom att följa IMRAD- strukturen, där artiklarnas titlar först granskades för att säkerställa att de var relevanta till ämnet. Därefter lästes artiklarnas abstract för att vidare säkerställa artiklarnas relevans till litteraturöversiktens syfte. Vidare lästes de valda artiklarnas introduktion, metod, resultat och diskussionsdelar (Polit & Beck, 2021). Sökningarna som gjordes på CINAHL plus gav totalt 327 sökträffar, totalt lästes 71 abstracts och hela 28 artiklar lästes. Efter det lästa materialet valdes totalt 8 artiklar ur CINAHL plus som svarade på litteraturöversiktens syfte. 4 artiklar valdes totalt från PubMed, varav 134 sökträffar, 46 lästa abstracts och 15 hela artiklar lästa. Av de 12 valda artiklarna var nio kvalitativa, en kvantitativ och två hade mixed method. För de två artiklarna med mixed method valdes de kvantitativa delarna för vidare analys (se Billaga A).

En kvalitetsgranskning genomfördes enligt Friberg (2022). I granskningen ingick nio frågor med svarsalternativen ‘’ja’’ eller ‘’nej’’. Frågorna användes för att bedöma kvaliteten på både kvalitativa och kvantitativa artiklar. Granskningsfrågorna gav en poäng för varje ‘’ja’’ och noll poäng för varje ‘’nej’’, samtliga artiklar visade poäng mellan 8–9 vilket indikerade att artiklarna var av hög kvalitet och relevanta för användning till denna litteraturöversikt (se Billaga B). Det var svårt att finna artiklar som enbart specificerades på sjuksköterskors erfarenheter inom det valda ämnesområdet. För de artiklar där flera professioner ingick valdes enbart resultat som berörde sjuksköterskornas erfarenheter ut för vidare analys. Slutligen inkluderades 12 vetenskapliga artiklar för att besvara examenarbetets syfte, samtliga inkluderade artiklar sammanställdes där likheter och skillnader i artiklarnas syften, metod och resultat presenteras i artikelmatris (se Billaga C).

4.2 Analysmetod

Inför detta examensarbete användes Friberg (2022) analysmetod för en litteraturöversikt som består av fyra steg. Stegen innefattar systematiska metoder för att samla in samt analysera data. Det första steget innefattade att de valda artiklarna lästes flera gånger för att begripa innehållet och syftet. Vidare skapades en helhetsbild av artiklarnas innehåll samt det som ansågs relevant för litteraturöversikten. Författarna till examensarbetet läste artiklarna flera gånger och innehållet sammanfattades som grund för den fortsätta analysen. Det andra steget innefattade att de valda artiklarna sammanställdes i en översiktstabell. Tabellen visar artiklarnas syfte, metod och resultat. Steget användes som stöd för att skapa struktur och ger möjlighet till att identifiera likheter och skillnader i artiklarna. I denna litteraturöversikt bearbetades samtliga 12 artiklar i en tabell (Se bilaga C) som möjliggjorde identifiering av återkommande teman och centrala nyckelord. Det tredje steget innefattade att artiklarna jämfördes för att identifiera likheter och skillnader i artiklarnas syften, metoder och resultat. Fokus lades på att förstå de gemensamheter som artiklarna visade, de olikheter samt

tillvägagångsätt som användes i forskningsartiklarna. Detta utfördes först skriftligt för att skapa struktur samt en helhetsbild av det som jämfördes. Enligt Friberg (2022) innebär det fjärde och sista steget att material som analyserats sammanställts genom att identifiera resultat med liknande innehåll. Vidare grupperas innehållen under gemensamma rubriker, dessa rubriken bildar teman och innehållskategorier. Inför detta examensarbete identifierades likheter och skillnader i artiklarnas resultat, sedan grupperades innehållen och kopplades till olika kategorier. Därefter delades innehållen in i tre teman efter att författarna gemensamt diskuterat och skapat passande rubriker till innehållen (se bilaga C).

4.3 Etiska överväganden

I detta avsnitt presenteras de etiska överväganden och ställningstaganden som tagits vid genomförandet av examensarbetet. Examensarbetet bygger på tidigare forskning i form av vetenskapliga artiklar, där författarna till examensarbetet valt att utgå från ALLEA:s (2023) forskningsetiska principer om tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvarstagande. Denna litteraturöversikt har genomförts i enlighet med dessa fyra grundläggande principer. I de inkluderade artiklarna framgick det att deltagarnas konfidentialitet garanterades och att deltagarna informerats samt lämnat samtycke. Enligt Kjellström (2017) bör människor inte utnyttjas, skadas eller såras i samband med genomförandet av ett examensarbete. För att möta kraven på tillförlitlighet och ärlighet har korrekt källhantering tillämpats enligt American Psychological Association (APA7) för att tydliggöra egna resonemang och information från litteratur. För att undvika misstolkningar har lexikon, generativ AI via Microsoft Copilot (n.d.), Google Translate (n.d.) samt DeepL (n.d.) använts systematiskt vid flera tillfällen för att säkerställa att översättningen skett så tydligt som möjligt. Litteraturöversikten baseras på tidigare forskning och krävde ingen ny datainsamling, vilket innebär att de ursprungliga forskningsetiska principerna fortsatt beaktas. Enligt Vetenskapsrådet (2024) bör all forskning genomföras med beaktande av de fyra principerna att göra gott, att inte skada, att respektera självbestämmande och att upprätthålla rättvisa. Slutligen noteras att författarna till detta examensarbete har egna erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa och är medvetna om att det kan påverka analysen. En transparent och kritisk hållning har därför eftersträvats under hela arbetsprocessen.

5 RESULTAT

I detta avsnitt redogörs för de likheter och skillnader som identifierats i samtliga artiklar som valts till detta examensarbete, med fokus på artiklarnas syften och metoder. Presentationen sker först i en sammanställd tabell (se tabell1) och beskrivs därefter mer utförligt i löpande text. Vidare presenteras även likheter och skillnader i studiernas resultat, där tre teman lyfts fram och beskrivs mer ingående i textform.

5.1 Likheter och skillnader i artiklarnas syften och metod

I tabell sammanställs artiklarnas likheter och skillnader i syften och metod. Vidare redovisas de identifierade likheter och skillnader i artiklarnas syften och metod i löpande text.

Tabell 1: översikt av artiklarnas syfte, land, ansats, datainsamling och dataanalys.

Artikelreferens	Syfte	Land	Ansats	Datainsamling	Dataanalys
Davén et al., 2022	The aim of this study was to illuminate the meaning of nurses´ lived experience of encounters with adult patients with anorexia nervosa in psychiatric inpatient care	Sverige	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Fenomenologisk-hermeneutiskanalys
Wu & Chen , 2021	This study aimed to explore nurses´s perceptions on and experience in conflict situations in caring for adolescents with AN	Taiwan	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjue r	Innehållsanalys
Corral-Liria et al., 2022	To analyze eating disorder patients and nursing professional s views and experience of the	Spanien	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer & narrative intervjuer	Tematisk analys

	relationship based care established				
Bommen et al., 2023	This study aimed to explore the experiences of staff who contribute towards the treatment of severe and complex eating disorder presentation in inpatient settings	England	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Tematisk analys

Gamlath et al., 2025	The aim of this study was to describe the experiences and perspectives of general paediatric nurses caring for young people with medically compromised eating disorders in a general paediatric setting	Australien	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Tematisk analys
Harken et al., 2017	To describe the perceptions of inpatient pediatric hospitalist physicians	USA	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Innehållsanalys

	(HPs), registered nurses (RNs), and care assistance (CAs) at a tertiary pediatric hospital regarding caring for children with eating disorders (EDs) who are hospitalized for medical stabilization				

Chang et al., 2023	The purpose of this study was to explore the experiences of healthcare professionals in treating adolescents with AN	Taiwan	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Innehållsanalys
Zugai et al., 2019	The aim of this study was to explore the dynamics of nurses authority with adolescent consumers who are being treated for AN in the inpatient setting	Australien	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Tematisk analys

Graham et al., 2019	The aim of this study were to undertake a qualitative exploration of the perceptions of the AV among healthcare professionals (HCPs) in specialist eating disorder services	England	Kvalitativ	Semistrukturerade intervjuer	Tematisk analys

Stavarski et al., 2019	This study aimed to explore differences between patients and nurses perceptions of hope-engendering nurse actions and the relationship actions have with patients perception of hope	USA	Kvantitativ	Enkäter	Deskriptiv och inferentiell statistisk analys
Seah et al., 2018	This study aims to examine nurses knowledge, attitudes, reported practice, and perceptions towards patients with	Singapore	Kvantitativ	Enkäter med slutna frågor	Deskriptiv och inferentiell statistisk analys

	eating disorders in singapore				
Zugai et al., 2017	To develop a greater understanding of the nature of the inpatient therapeutic alliance between nurses and consumers with Anorexia Nervosa (AN)	Australien	Kvantitativ	Enkäter	Deskriptiv statistisk analys

En markant likhet var att samtliga 12 inkluderade artiklar syftade till att beskriva sjuksköterskors erfarenhet av att vårda patienter med anorexia nervosa. Sex av de 12 artiklarnas syften behandlade ätstörningar utan ett specifikt fokus på anorexia neervosa. (Bommen et al., 2023; Corral-Liria et al., 2022; Gamlath et al., 2025; Harken et al., 2017; Stavarski et al., 2019; Seah et al., 2018, medan de resterande sex artiklarnas syfte inriktade sig specifikt på anorexia nervosa (Chang et al 2023; Davén et al 2022; Graham et al., 2019; Zugai et al., 2018; Zugai et al., 2019; Wu & Chen, 2021).

Vad gäller de perspektiv som ingick i syften skilde sig artiklarna åt. Fem av 12 artiklar syftade till att enbart beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa (Davén et al., 2022; Gamlath et al., 2025; Seah et al., 2018; Wu & Chen, 2021; Zugai et al., 2019). Fyra av 12 artiklar hade som syften att uppmärksamma den multiprofessionella yrkesgruppens erfarenheter, bestående av bland annat sjuksköterskor, läkare och vårdassistenter (Bommen et al., 2023; Chang et al., 2023; Graham et al., 2019; Harken et al., 2017). De resterande tre av 12 artiklarnas syfte fokuserade på att synliggöra både patienternas och sjuksköterskornas perspektiv (Corral-Liria et al 2022; Stavarski et al., 2019; Zugai et al., 2018).

Gällande artiklarnas syftesverb framkom flera likheter och skillnader. Verbet explore användes i fem av 12 artiklar (Bommen et al., 2023; Chang et al., 2023; Stavarski et al.,2019; Zugai et al., 2019; Wu & Chen, 2021). Verbet describe användes i två av 12 artiklar (Gamlath et al., 2025; Harken et al., 2017). Tre artiklar hade enskilda syftesverb, illuminate (Davén et al., 2022), analyze (Corral-Liria et al., 2022) och examine (Seah et al., 2018). Och slutligen använder två artiklar mer beskrivande uttryck snarare än klassiska syftesverb, undertake a qualitative exploration (Graham et al., 2019) och Develop a greater understanding (Zugai et al., 2018).

Nio av 12 artiklar tillämpade en kvalitativ ansats (Bommen et al., 2023; Chang et al., 2023; Corral-Liria et al., 2022; Davén et al., 2022; Gamlath et al., 2025; Graham et al., 2019; Harken et al., 2017; Zugai et al., 2019; Wu & Chen, 2021). En kvalitativ ansats ger utrymme för en fördjupad förståelse av sjuksköterskornas erfarenhet, vilket är förenligt med artiklarnas syfte. Gällande datainsamling så identifierades likheter bland alla nio artiklar. Samtliga artiklar använde sig av semistrukturerade intervjuer med undantag för Corral-Liria et al., 2022 som genomförde både semistrukturerade intervjuer och narrativa intervjuer. Bland de nio kvalitativa artiklarna framkom det tre olika dataanalysmetoder. Fem artiklar använde tematisk analys (Bommen et al., 2023; Corral-Liria et al., 2022; Gamlath et al., 2025; Graham et al., 2019; Zugai et al., 2019), tre använde innehållsanalys (Chang et al., 2023; Harken et al., 2017; Wu & Chen, 2021) och en använde fenomenologisk-hermeneutiskanalys (Davén et al., 2022).

Tre av 12 artiklar tillämpade en kvantitativ ansats (Seah et al., 2018; Stavarski et al., 2019; Zugai et al., 2018). Alla tre artiklar använde enkäter som datainsamlingsmetod. Zugai et al. (2018) använde deskriptiv statistik, medan Seah et al. (2018) och Stavarski et al. (2019) använde både deskriptiv och inferentiell statistik. Fyra av de 12 studierna genomfördes i Europa därbland Sverige, Spanien och England (Bommen et al., 2023; Corral Lirria et al., 2022; Daven et al., 2022; Graham et al., 2019) tre studier gjordes i olika länder i Asien som Taiwan och Singapore (Chang et al., 2023; Seah et al., 2018; Wu & Chen., 2021) tre studier gjordes i Australien (Gamlath et al.,2025; Zugai et al., 2017; Zugai et al.,2019) och två studier gjordes i USA (Harken et al.,2017; Stavarski et al.,2019).

5.2 Likheter och skillnader i artiklarnas resultat

I detta avsnitt presenteras likheter och skillnader i artiklarnas resultat i form av tre teman. De teman som presenteras är: känslomässig påverkan, att balansera empati vid maktutövning samt att vårda med bristande kunskap.

5.2.1 Känslomässig påverkan

Sjuksköterskorna erfor att de bemöttes med motstånd av patienterna de vårdade redan från första kontakten (Chang et al., 2023; Wu & Chen, 2021). Detta motstånd, tillsammans med utebliven förbättring hos patienterna, bidrog till att sjuksköterskorna upplevde vårdandet som känslomässigt påfrestande och krävande (Chang et al., 2023; Davén et al., 2022; Wu & Chen, 2021)

Flera studier visade att sjuksköterskorna erfor att de kände sig som bestraffare i situationer där de behövde utföra vårdåtgärder eller upprätthålla regler och rutiner mot patientens vilja, vilket sjuksköterskorna upplevde var känslomässigt krävande (Bommen et al., 2023; Gamlath et al., 2025). I vissa situationer erfor sjuksköterskorna att patienterna tillämpade olika strategier för att förhandla eller manipulera dem för att slippa vissa vårdåtgärder. Sjuksköterskorna fann det svårt att vårda patienter med bristande sjukdomsinsikt då de uppvisade ambivalens och detta försvårade omvårdnaden. Detta skapade utmaningar för

sjuksköterskorna som inte visste hur de skulle bemöta patienterna då de ansågs vara sköra och undvek att utlösa känsliga reaktioner eller förstöra vårdrelationen (Harken et al., 2017). Nyexaminerade sjuksköterskor erfor att de upplevde skuld och att de svek deras patienter som de hade byggt en vänskapsliknande relation med när de behövde utföra tvångsåtgärder. Även vid situationer där patienterna uppvisade självskadebeteende och vägrade att inta mat erfor sjuksköterskorna att de kände sig överväldigade och osäkra (Gamlath et al., 2025).

Majoriteten av sjuksköterskorna erfor att vårdrelationen var intensiv och emotionellt krävande, vilket beskrevs som en berg och dalbana. I vissa stunder upplevde sjuksköterskorna frustration och maktlöshet, dock ersättes dessa känslor med hopp och glädje när patienterna visade tecken på förbättring (Corral-Liria et al., 2022; Gamlath et al., 2025). Att behöva använda sig av tvångsåtgärder var något som sjuksköterskorna beskrev som utmanande och kunde i vissa fall leda till motstridiga känslor. Sjuksköterskorna erfor att de inte hade andra val i stunder där patienterna motsatt sig vård och vägrade inta föda. Sådana stunder beskrevs som en tung upplevelse av sjuksköterskor som fann det svårt att handla i strid mot patienternas autonomi. Sjuksköterskorna erfor känslomässig avtrubbning efter ett arbetspass. En copingstrategi blev att ”stänga av känslorna” i situationer där de behövde utföra sitt arbete för att inte bli påverkade i lika hög grad. När den emotionella belastningen blev överväldigande tenderade den följa med sjuksköterskorna utanför arbetet (Gamlath et al., 2025). Sjuksköterskorna erfor även att vårdandet av patienter med grav anorexia nervosa var energikrävande, då patientgruppen upplevdes som omfattande relaterat till deras attityder till behandlingarna. Sjuksköterskornas upplevelser av otillräcklighet ökade särskilt när deras engagemang i vårdandet ifrågasattes av patienterna, trots att de upplevde att de gjorde sitt yttersta för att hjälpa dem (Davén et al., 2022).

Sjuksköterskorna uppvisade en mindre positiv attityd till att vårda patienter med ätstörningar med ett medelvärde på 11,40 (SD = 8,84) (Seah et al., 2018). I Zugai et al (2018) skattade sjuksköterskorna sina attityder till patienterna positiv, med ett medelvärde på 185,6 (SD = 21,97). I både Gamlath et al. (2025) och Davén et al. (2022) framkom att sjuksköterskorna erfor frustration i vårdandet, bland annat kopplat till patienternas sjukdom och återkommande vårdtillfällen.

5.2.2 Att balansera empati vid maktutövning

Sjuksköterskorna beskrev svårigheter med att balansera ett empatiskt förhållningssätt när de samtidigt behövde ta ett professionellt ansvar i vårdandet av patienter med anorexia. Sjuksköterskorna erfor svårigheter i att finna en balans mellan att sätta tydliga gränser och samtidigt ge stöd samt motivera patienterna (Gamlath et al., 2025; Zugai et al., 2019). Sjuksköterskorna gjorde sitt yttersta för att följa professionella riktlinjer inom vårdandet såsom att övervaka patienternas viktuppgång och även att sätta fasta gränser kring näringsintag. Detta bidrog till en klyfta i relationen mellan sjuksköterskorna och patienterna. Trots detta försökte sjuksköterskorna sätta sig in i patienternas perspektiv, för att visa förståelse för frustrationen patienterna kände över de strikta riktlinjerna kring viktuppgången (Zugai et al., 2019). Att vilja hjälpa patienterna och samtidigt behöva kontrollera samt genomföra tvångsåtgärder var något som sjuksköterskorna erfor som

särskilt svårt, där de ofta pendlade mellan att vara ‘’straffare” och ’’hjälpare” (Bommen et al., 2023). Att finna en balans mellan utföranden av tvångsåtgärder mot patienternas vilja och samtidigt bemöta patienterna med respekt och bekräftelse var något som sjuksköterskorna erfor som en av de mest utmanande aspekterna av vårdandet. En av de tvångsåtgärder som beskrevs var sondmatning, där patienterna grät och vädjade om att åtgärden skulle avbrytas. Att genomföra sondmatning trots motståndet från patienterna upplevde sjuksköterskorna som en etisk utmaning (Bommen et al., 2023).

Vidare erfor sjuksköterskorna att det uppstod en inre konflikt i samband med att de pendlade mellan att visa empati och att utföra de kontrollerande behandlingsåtgärderna. Detta erfor sjuksköterskorna som både positivt och negativt. Samtidigt påverkade detta relationen mellan sjuksköterskorna och patienterna. De upplevde empati samtidigt som de erfor förvirring och hopplöshet (Corral-Liria et al., 2022). Sjuksköterskorna erfor vikten av att bedriva individanpassad vård för att kunna visa empati, förståelse och skydda patienterna i samband med vårdandet (Gamlath et al., 2025). Samtidigt erfor sjuksköterskorna svårigheter att skapa relationer med patienterna, då balansen mellan att visa empati och samtidigt behöva ge kontrollerande åtgärder för att säkerställa patienternas näringsintag upplevdes som utmanande (Gamlath et al., 2025).

5.2.3 Sjuksköterskornas förutsättningar att vårda

Sjuksköterskorna erfor att brist på kunskap kring anorexia nervosa bidrog till upplevelser av otillräcklighet i vårdandet (Bommen et al., 2023; Chang et al.,2023; Wu & Chen, 2021). Att enbart utgå från tidigare praktiska erfarenheter upplevdes inte som tillräckligt för att hjälpa patienterna. Vidare erfor sjuksköterskorna även att brist på kunskap kring sjukdomen ledde till att de ifrågasatte sin egen förmåga när de vårdade patienterna. Detta bidrog till osäkerhet i vårdandet. Sjuksköterskorna erfor att de ville stötta och hjälpa patienterna, dock visste de inte hur de skulle gå tillväga på ett sätt som gynnade patienterna då känslor av otillräcklighet kvarstod till följd av bristande kunskap (Chang et al.,2023; Wu & Chen, 2021).

Sjuksköterskorna erfor behov av ökad kunskap och fortsatt vidareutbildning kring anorexia nervosa. De ville lära sig mer om hur de skulle bemöta patienter med anorexia nervosa i vårdandet samt vilka samtalsämnen som kunde vara gynnsamma för att skapa en relation till patienterna (Chang et al.,2023; Davén et al., 2022). Sjuksköterskorna erfor att de varken kände sig tillräckligt kunniga eller utbildade när det kom till att ge vård till patienter med anorexia nervosa. Vidare erfor sjuksköterskorna att de med mer kunskap och erfarenhet av patientgruppen hade ett större ansvar i vårdandet, vilket bidrog till känslor av otillräcklighet.

(Bommen et al., 2023). Vidare visade ett statistiskt signifikant positivt samband mellan sjuksköterskornas erfarenheter samt deras kunskap om anorexia nervosa ($r = 0,53$; $p < 0,01$). De sjuksköterskorna med psykiatrisk vidare utbildning skattade även sin kunskap signifikant högre än sjuksköterskor utan specialistutbildningen ($p = 0,006$) (Seah et al., 2018).

Sjuksköterskorna erfor upplevelser av otillräcklighet kopplat till patienter som återföll i sjukdomen, särskilt av de patienter som lades in upprepade gånger. Tillfällen då före detta patienter återhämtade sig och levde ett välfungerande liv gav sjuksköterskorna som vårdade

dem en inre trygghet. Sjuksköterskorna erfor att möten med dessa patienter gav dem det självförtroende de behövde för att vårda sina nya patienter samt öka sina kunskaper om sjukdomen. Med tiden fick sjuksköterskorna beprövad erfarenhet vilket i slutändan gav dem bättre förståelse för sina patienter (Davén et al., 2022). Sjuksköterskorna erfor samtidigt att upplevelser av otillräcklighet grundande sig i bristande kunskap om anorexia nervosa. De beskrev att ökad kunskap och kompetens kunde bidra till en större trygghet i vårdandet samt förbättra möjligheter att skapa relationer till patienterna (Chang et al.,2023; Davén et al., 2022; Wu & Chen, 2021).

Sjuksköterskorna erfor även att det var tidskrävande att skapa en relation och stötta patienterna då patienterna upplevdes som defensiva och tillbakadragna. I kombination med den höga arbetsbelastningen som sjuksköterskorna erfor bidrog detta till en upplevelse av otillräcklighet i vårdandet (Chang et al.,2023; Davén et al., 2022). Samtidigt präglades verksamheten av höga stressnivåer samt personalbrist, vilket ökade risken för skador hos patienterna. Ju svårare ätstörningsgraden var hos patienterna desto högre belastning erfor sjuksköterskorna, då vårdandet av enbart en patient ibland likställdes med vårdandet av två eller tre patienter, särskilt vid mer komplexa behandlingsformer (Bommen et al., 2023). I Stavarski et al. (2019) skattade att sjuksköterskorna genomförde hoppfrämjande åtgärder effektivt och ofta, däremot upplevde patienterna inte samma sak. Skillnaden var statistiskt signifikant ($p = 0,001$).

6 DISKUSSION

Syftet med examensarbetet var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa. I detta avsnitt presenteras resultatdiskussion i relation till artiklarnas resultat. Vidare presenteras en beskrivning av metoddiskussionen samt etikdiskussionen.

6.1 Resultatdiskussion

Detta avsnitt delas in i två delar. I den första delen diskuteras likheter och skillnader i artiklarnas syften och metod. I den andra delen diskuteras likheter och skillnader i artiklarnas resultat.

6.1.1 Diskussion av artiklarnas syften och metod

Samtliga artiklar som inkluderades i detta examensarbete varierade i sina syften. Trots de varierande syftena beskrev samtliga 12 artiklar sjuksköterskors erfarenheter på olika sätt och hade tydliga kopplingar till examensarbetets ämnesområde. Enligt Polit & Beck (2021) är det syftet som ger tydlighet i vad som ska studeras. De syften som framkom i de valda artiklarna

ansågs därför trots variationerna vara relevanta för examensarbetet då samtliga syften berörde sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa. Enligt Henricson (2017) beskriver att genom att ta del av tidigare forskning och vetenskaplig litteratur inom ämnet bildas en tydlig problemformulering, vilket i sin tur leder fram till ett tydligt och preciserat syfte. Författarna till detta examensarbete anser att analysen av tidigare forskning möjliggjorde formulering av ett tydligt syfte. I ett examensarbete är syftet kärnan och utgör ramen för vad som ska studeras. Enligt Polit & Beck (2021) går det att förstå vad studien kommer att handla om, vilka personer som undersöks samt hur studien genomförts genom att läsa syftet.

I kvantitativa studier där siffror och mätbardata används, beskrivs syftet utifrån vilka variabler som undersöks samt om det finns ett samband mellan variablerna och vilken grupp som studeras. Vanliga syftesverb som används i kvantitativa studier är exempelvis testa, utvärdera, mäta eller utforska. Kvalitativa studier som utgår från intervjuer och människors upplevelser, beskrivs ofta syftet utifrån fenomenet och vem/vilka som ingår i studien. Ofta används syftesverb som förstå, upptäcka eller beskriva i kvalitativa studier för att möjliggöra en djupare förståelse och människors erfarenhet av fenomenet (Polit & Beck, 2021).

Av de artiklar som valdes till detta examensarbete använde fyra av de 12 artiklar syftesverbet utforska, varav en var kvantitativ och tre kvalitativa. Ytterligare tre kvalitativa artiklar använde syftesverbet beskriva. Detta överensstämmer med Henricson (2017), som beskriver att syftesverben är centrala i uppbyggnaden av en syftesformulering, då de ger en uppfattning om vad forskarna vill veta eller göra och vad meningen med studien är. De resterande kvalitativa artiklarna använde syftesverben belysa, analysera, genomföra, medan de återstående kvantitativa artiklarna använde syftesverben undersöka och utveckla. Trots de variationer av syftesverb som förekom i artiklarnas syften bedömdes alla artiklar vara lämpliga att användas till detta examensarbete och möjliggjorde besvarandet examensarbetets syfte (Henricson, 2017). Det som samtliga 12 artiklar har gemensamt är att det handlar om sjuksköterskors erfarenheter av patienter med anorexia nervosa, erfarenheterna skiljer sig dock åt i fokus. Fokusområdena på artiklarnas syften varierade mellan konflikt, vårdrelationer, behandling, kunskap och attityder.

Skillnader i artiklarnas ansats varierade, där nio artiklar hade en kvalitativ ansats. Enligt Henricson & Billhult (2017) upplyser kvalitativa metoder människors levda erfarenheter av ett fenomen, forskaren vill få en fördjupad förståelse för det fenomenet som planerats att studera. Samtliga kvalitativa artiklar använde sig av semistrukturerade intervjuer, varav en artikel kombinerade semistrukturerade intervjuer med narrativa intervjuer. Styrkan av att använda semistrukturerade intervjuer är att deltagarna får möjligheten av att dela sina egna känslor och upplevelser i form av frågor, forskaren är flexibel och tillåter deltagaren att känna frihet till att uttrycka sig och vara öppen. Enligt Henricson (2017) är en nackdel med semistrukturerade intervjuer är att frågor som är alldeles för detaljerade kan försämra interaktionen, därför är det centralt att forskaren skapar en trygg miljö som inte drivs av allt för styrda intervjufrågor. Vidare beskriver Polit & Beck (2021) att narrativa intervjuer ger människor möjligheten att berätta om sina känslor och erfarenheter relaterat till ett fenomen, snarare än att svara på bestämda frågor. Fördelen med narrativa intervjuer är att deltagarens berättelse bidrar till en ännu mer fördjupad förståelse av fenomenet. För detta

examensarbete bedömdes intervjuerna i de kvalitativa artiklarna vara fördelaktiga, eftersom de gav författarna fördjupad förståelse av sjuksköterskor erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa.

De resterande tre artiklarna hade en kvantitativ ansats. Samtliga kvantitativa artiklar använde enkäter som datainsamlingsmetod och en artikel kombinerade enkät med slutna frågor. Enligt (Polit & Beck, 2021) innefattar slutna frågor fasta svarsalternativ. Fördelen med kvantitativa studier är att information kan samlas in på kort tid och resultaten av enkäterna generaliseras till en större grupp av människor med samma erfarenheter (Henricson, 2017). Författarna till föreliggande examensarbete ansåg därför att kombinationen av kvalitativa och kvantitativa ansatser var en fördel, där de kvalitativa artiklarna bidrog till förståelse för sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa medan de kvantitativa artiklarna kompletterade examenarbetets resultat.

Fem artiklar använde sig av tematiska analysmetoder. Enligt Polit & Beck (2021) går en tematisk analys ut på att identifiera mönster, likheter och skillnader, genom att använda denna typ av analys går det att upptäcka återkommande teman samt generella skillnader, en styrka med denna analys är att det går att identifiera återkommande mönster. En svaghet med tematisk analys är det kan bidra till fel tolkning. Tre artiklar användes av innehållsanalyser som del av kvalitativa analysmetoder. En innehållsanalys innebär att forskaren analyserar texter systematiskt för att sedan bryta ned de till relevanta teman och mönster, det centrala är att texten får en struktur och mening. En styrka med denna analys är att det centrala ämnet identifieras och en svaghet med denna analysform är att djupgående innehåll utesluts (Polit & Beck, 2021). En annan artikel använde sig av en fenomenologiskhermeneutiskanalys, det är en metod som används för att tolka texter och intervjuer. Fenomenologin innebär att begripa människors upplevelser och hermeneutiken innebär hur människans livsvärld tolkas. En styrka med analysen är att det möjliggjorde att ta del av människans livsvärld (Henricson, 2017). Resterande tre kvantitativa artiklar använde sig av deskriptiva statistiker, varav en av de använde även en kombination med inferentiell statisk analys. Deskriptiv statistik används för att sammanställa siffror och data i kvantitativa studier, sammanställningen hjälper läsaren att få en samlad bild av vilka människor som inkluderats i studien utifrån exempelvis ålder och kön eller andra specifika variabler (Billhult, 2017).

6.1.2 Diskussion av artiklarnas resultat

Syftet med detta examensarbete var att beskriva sjuksköterskors erfarenhet av att vårda patienter med anorexia nervosa. I resultatet framkom det tre teman som kunde beskriva sjuksköterskors erfarenheter; känslomässig påverkan, att balansera empati vid maktutövning, sjuksköterskornas förutsättningar att vårda.

Resultatet visade att sjuksköterskorna erfor att vårdandet var tungt och att mötet med denna patientgrupp var emotionellt påfrestande. En del sjuksköterskor upplevde svårigheter att relatera till patienterna de vårdade och erfor att deras arbete i viss mån blev påverkad i sådana situationer. För andra sjuksköterskor förekom det däremot att emotionell distansering och att “stänga av “känslorna hjälpte dem att utföra deras arbete bättre, speciellt

när de arbetade med unga patienter. Författarna till föreliggande examensarbete tolkar resultatet som att sjuksköterskornas känslomässiga påverkan och deras sätt att bemöta och förhålla sig till denna patientgrupp varierades. Detta stöds av Allgulander (2019) som understryker utmaningar som kan uppstå vid vårdandet och hur det kan skapa känslor av frustration och ilska vid mötet med en ambivalent patient. Vidare betonar Allgulander (2019) att det krävs att sjuksköterskan visar förståelse för patienter för att kunna bedriva god vård. Detta kan kopplas till tidigare forskning där patienterna uppgav att behandlingarna ofta präglades med tuffa krav om viktuppgång, vilket de upplevde var mer skrämmande än stöttande. Vidare beskrev patienterna att bristande medkänsla genomsyrade behandlingar och att de ville känna sig sedda och hörda (Cummings et al., 2023; Rance et al., 2017; Rankin et al., 2023; Van Ommen et al., 2009). Detta överensstämmer med hur anhöriga upplevde att de inte blev inkluderade vilket fick dem att känna sig bortprioriterade och obekräftade i stunder av behov. Anhöriga upplevde även att de inte kunde dela med sig av sin oro och rädsla då de inte ville framstå som belastande (Hutchison et al., 2022).

Resultatens beskrivning av hur sjuksköterskorna påverkades emotionellt av att vårda sina patienter går att koppla till Eriksson (2018) som belyser den caritativa vårdandets påverkan. Eriksson (2018) framförde att begreppet caritas grundade sig i kärlek och att en viktig aspekt var att agera som medmänniska och se människan bakom sjukdomen. Att möta människor i deras svåra stunder i livet och att sträva efter att linda lidandet var alltså en del av sjuksköterskans arbete (Eriksson, 2018). I resultatet framkom det att sjuksköterskorna påverkades emotionellt av patienternas mående, de kände empati för patienterna som återföll och vägrade att inta mat. Stunder där patienterna uppvisade förbättring genererade hopp och glädje bland sjuksköterskorna (Corral-Liria et al., 2022). Detta återspeglas i ICN: etiska kod för sjuksköterskor som tydliggör sjuksköterskans ansvar, vilket är bland annat att lindra lidandet, främja hälsa samt uppvisa egenskaper såsom empati gentemot patienterna som vårdas (Svensk sjuksköterskeförening, 2022). Sammantaget tolkar författarna till föreliggande examensarbetet att vårdandet av patienter med denna sjukdom har medfört massa känslor hos alla berörda. Detta understryker vikten av att arbeta med ett empatiskt bemötande och förhållningssätt samt att beakta samtliga parter.

Resultatet visade att balansera empati vid maktutövning vara utmanande. Sjuksköterskorna erfor att de fann svårigheter med att utföra sitt arbete och sätta tydliga gränser samtidigt som de strävade efter att etablera en stödjande relation till patienterna. Att behöva utföra tvångsåtgärder såsom sondmatning, när patienterna de vårdade tydligt motsatte sig vården, var något som upplevdes som ett av det mest påfrestande vårdarbetet som sjuksköterskorna behövde utföra. Sjuksköterskorna betonade vikten av att arbeta individanpassat för att visa empati och hitta ett sätt att skydda patienterna, särskilt i situationer där påtvingande omvårdnadsåtgärder behövde genomföras. Allgulander (2019) lyfter behovet av att arbeta utifrån ett personcentrerat förhållningsätt och att bemöta denna patientgrupp med respekt, ta hänsyn till deras integritet och visa förståelse för deras situation. Resultatet kan relateras till tidigare forskning där patienternas självbestämmande inte prioriterades och att deras inflytande i beslutsfattandet begränsades, detta bidrog till ökad ångest samt ett förstärkt kontrollbehov (Van Ommen et al., 2009). Författarna till föreliggande examensarbete tolkar detta som att sjuksköterskornas agerande och hur det påverkade patienterna de vårdade. Ett behov som växte fram bland patienterna var att bli sedd och hörd av vårdpersonalen.

Patienterna upplevde att vårdandet präglades av bristande empatiskt förhållningssätt (Cummings et al., 2023; Rance et al., 2017; Rankin et al., 2023; Van Ommen et al., 2009). Stavarski et al. (2019) visade en signifikant skillnad mellan sjuksköterskornas och patienternas skattningar av hoppfrämjande åtgärder (p= 0,001), författarna till detta examensarbete anser att detta understryker vikten av att beakta patienternas perspektiv.

Utifrån Erikssons (2018) carativa teori framstår vårdrelationen som en central del i vårdprocessen där mötet mellan patienten och sjuksköterskan grundar sig i en genuin och ömsesidig interaktion. Detta ger även sjuksköterskan en bättre förståelse för patienterna de vårdar och ger en ökad förutsättning för god vård samt främjar återhämtning (Eriksson, 2018). Här föreligger en tydlig motsättning till hur patienterna upplevde deras vårdperiod. Patienterna erfor att inte fick utrymme till att uttrycka sina känslor och tankar, de upplevde att deras röster blev tystade och att sjukdomen var i fokus i stället (Rankin et al., 2023). Detta går emot Patient lagen (2014:821) som betonar bland annat patientens självbestämmande och rätt till att kunna ha inflytande i beslutsfattande. Detta stärks av Zugai et al (2019) och Bommen et al., (2023) där det framkom i resultatet att sjuksköterskorna erfor att deras arbetsuppgifter skapade belastningar och att de fann det utmanande att behöva utföra tvångsåtgärder och samtidigt finnas där för patienterna.

En central iakttagelse av resultatet var den komplexitet som kännetecknades av sjuksköterskans arbete. Sjuksköterskorna, i situationer de behövde genomföra nödvändiga åtgärder, upplevde inre konflikt då de inte ville uppfattas som en bestraffare och eftersträvade en mer empatisk vårdrelation. Författarna till föreliggande examensarbete anser att sjuksköterskan bör aktivt arbeta för att värna om patientens integritet och försöka inkludera patienten genom att förklara varför vissa åtgärder behöver genomföras. Resultatet indikerade ett behov av vidare diskussion kring anhörigas roll i den komplexa vårdrelationen. Det finns redan en tydlig spänning mellan sjuksköterskor och de patienter de vårdar på grund av maktpositionen sjuksköterskan befinner sig i. Detta kan kompliceras ytterligare av anhöriga som upplever att vården inte gör tillräckligt vilket kan i sin tur påverka sjuksköterskans arbete, exempelvis genom att ställa krav eller ha vissa förväntningar. Detta framträder i situationer där anhöriga önskar vara delaktiga i beslutsfattande i större utsträckning (O'Sullivan et al., 2024). En reflektion som väcks utifrån detta är huruvida makt och empati ska balanseras när sjuksköterskan ska möta både patientens och anhörigas behov och samtidigt sätta en tydlig gräns och utföra sitt arbete. Sjuksköterskorna befinner sig även i en maktposition gentemot anhöriga då de besitter på kunskap och kan undanhålla information för att skydda patientens integritet i enlighet med Patientlagen (2014: 821) (Socialstyrelsen, 2020). Författarna till föreliggande examensarbete anser att bli problematisk om inte sjuksköterskan aktivt gör en etisk reflektion inför varje handlingsval. En avslutande reflektion är att det gäller att sjuksköterskorna arbetar individanpassat för att visa empati, samtidigt som de håller fast vid sitt professionella förhållningssätt och använder sig av lagar och styrdokument som vägledning.

I resultatet framkom det att bristande kunskap ledde till att sjuksköterskorna upplevde känslor av otillräcklighet. Sjuksköterskorna erfor att de inte besatt tillräcklig kunskap om anorexia nervosa vilket påverkade deras arbete och det sätt på vilket de bemötte patienterna. Tveksamhet var vanligt förekommande bland sjuksköterskorna och detta grundade sig i oro

för att göra mer skada en nytta. Sjuksköterskorna erfor att de ifrågasatte sina förmågor på grund av kunskapsbrist och uttryckte ett behov av vidareutbildning kring anorexia nervosa för att kunna bättre vårda sina patienter. Ett liknande mönster identifierades i tidigare forskning där patienterna upplevde känslor av otillräcklighet kopplat till deras sjukdom och som kom i uttryck genom självhat och skam (Rance et al., 2017). De känslor som uppkom var förknippat med bristande sjukdomsinsikt och ju längre patienterna kom i deras behandling så ändrades deras synsätt (Van Ommen et al., 2009). I tidigare forskning tas det även upp att anhöriga upplevde att de saknade rätt verktyg för att kunna handskas med situationen de befann sig i, detta bidrog till ett tillstånd av maktlöshet som kom att påverka hela familjen (Carpinelli et al., 2022). I Erikssons (2018) teori lyfts det aspekter som lindrar lidande, främjar hälsa och ökar delaktigheten. Här beskrevs lärandet som en väsentlig del av vårdandet som sker i form av samtal och vägledning vilket ger människan den stöd som behövs för att utvecklas. Resultatet visade att sjuksköterskorna uttryckte behov av att öka deras kunskap genom att vidareutbilda sig inom ämnet anorexia nervosa (Chang et al.,2023). Detta stärks av Svensk Sjuksköterskeförening (2024) som understryker sjuksköterskans skyldighet till att hålla sig uppdaterad inom senaste forskning för att kunna arbeta evidensbaserat. Seah et al. (2018) visade även ett signifikant samband mellan yrkeserfarenhet och kunskap ($p < 0.01$), vilket belyser betydelsen av erfarenhet i vårdandet tolkar författarna till föreliggande examensarbete, samt stärker detta de kvalitativa resultaten.

Resultatet identifierade ett problem där erfarna sjuksköterskor fick ta mer ansvar och därmed ta hand om fler patienter, vilket bidrog till ökad stress bland sjuksköterskorna samt en ökad risk för skador hos patienten (Bommen et al., 2023). Författarna till föreliggande examensarbete tolkar detta som en obalans mellan kompetens och tid, där de erfarna sjuksköterskorna hade en högre belastning och de mindre erfarna inte hade samma kompetens att stötta patienterna. Konsekvensen av detta var att det ökade risken för skador då patienterna inte fick rätt vård (Bommen et al., 2023). Detta stärks av Davén et al. (2022) där sjuksköterskorna erfor att ökad kompetens och kunskap bidrog till mer säkerhet samt gav upphov till att skapa samt förbättra vårdrelationer.

6.2 Metoddiskussion

I detta avsnitt diskuteras de metodologiska tillvägagångssätt som använts i genomförandet av detta examensarbete, med fokus på metod, datainsamling och analys. Metoden som användes i utförandet av detta examensarbete var en litteraturöversikt enligt Friberg (2022), vilket innebär att tidigare forskning inom ett specifikt ämnesområde systematiskt sammanställs och granskas för att skapa en översikt av det valda ämnet.

Metoden utgår från att både kvalitativa samt kvantitativa artiklar inkluderas, detta anses vara en styrka och möjliggjorde skapandet av en helhetsbild samt ökandet av kunskapsläget kring ett fenomen. Inför detta examensarbete var denna metod relevant för att ta reda på befintlig forskning kring sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa, metoden resulterade i en fördjupad förståelse av de erfarenheter, behov och utmaningar som

sjuksköterskor ställs inför. Fribergs (2022) metod ansågs vara mer lämplig än exempelvis Evans (2002) metod då inkludering av både kvalitativa och kvantitativa artiklar är en fördel jämfört med att enbart inkludera kvalitativa artiklar. En nackdel med att enbart använda kvalitativ ansats är att beskrivande data ej inkluderas (Evans, 2002).

För att stärka examenarbetets validitet och trovärdighet inkluderades enbart vetenskapligt granskade artiklar som bedömdes vara relevanta för examenarbetets syfte. Sökorden kombinerades, detta möjliggjorde att enbart relevanta studier valdes. Vidare tillämpades även inklusions och exklusionskriterier för att säkerställa validitet samt att rätt anpassade studier inkluderats. Inklusionskriterierna innefattade att både kvalitativa och kvantitativa artiklar skulle belysa sjuksköterskors erfarenheter. I de artiklar där flera yrkesgrupper ingick beaktades enbart resultat som utgick från sjuksköterskors perspektiv, detta kan stärka examensarbetets överförbarhet. Andra inklusionskriterier innefattade att artiklarna enbart skulle vara högst tio år gamla, fördelen med detta är att de studier som inkluderas baseras på aktuell forskning. En nackdel med att använda denna begränsning var att sökningarna gav färre träffar på det som eftersöktes, detta medförde att sökandet efter artiklar blev mer tidskrävande. En annan inklusionskriterie som ingick i sökandet var att artiklarna skulle anpassas till att vara peer- reviewed, för att säkerställa detta gjordes även en granskning på ulrichweb (Henricson, 2017). Exklusionskriterierna var att artiklar som inte var relevanta till sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervisa inte inkluderades, sökningarna gav många gånger träffar som handlade om andra typer av ätstörningar. Artiklar som inte var skrivna på engelska exkluderades. Engelska anses vara vetenskapens språk och används ofta när artiklar publiceras. Trots att artiklar som skrivs på andra språk även publiceras anses engelskskrivna artiklar som en styrka då risken för feltolkning minskas och möjligheten att finna relevanta studier inom intresseområdet ökas (Henricson, 2017).

Vid skrivandet av detta examensarbete användes boolesk sökteknik. Enligt Karlsson (2017) används ofta flera sökord vid sökningar efter artiklar, sökorden kombineras med boleeska sökoperatorer. AND, OR samt NOT är de söktermer som vanligast förekommer, författarna till detta examensarbete använde AND och OR som sökoperatorer. AND användes för att avgränsa sökningen vilket bidrog till att sökningen specificeras mer. Sökoperatorn OR användes för att bredda sökningarna och öka sökningarnas sensitivitet, samtidigt för att säkerställa att så många relevanta artiklar som möjligt hittades. Sökoperatorn NOT användes inte i sökningar av artiklar till detta examensarbete. ‘’NOT’’ ansågs vara en svaghet vid sökandet efter relevanta artiklar då antalträffar blev för högt. Författarna bedömde att användningen av AND och OR räckte för att identifiera relevanta artiklar som belyste sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa (Karlsson, 2017).

Vid sökandet efter vetenskapliga artiklar användes två databaser, CINAHL Plus och PubMed. Att använda dessa databaser bedömdes vara en styrka vid litteratursökningen, eftersom databaserna gjorde det möjligt att hitta artiklar som var specifika samt relevanta för forskningsområde (Karlsson, 2017). CINAHL Plus innehåller information som är omvårdnadsrelaterat, databasen innehåller artiklar som till stor del är på engelska och omfattar information från 1981 och framåt, dessutom var det möjligt att använda peer-reviewed som begränsning. Användningen av databasen PubMed bedömdes som en styrka då databasen innehåller medicin samt omvårdnadsrelaterat material. En stor del av de artiklar

som finns på PubMed är på engelska och omfattar material från 1966 och framåt (Karlsson, 2017).

En kvalitetsgranskning genomfördes enligt Friberg (2022), för att säkerställa att artiklarna som valdes inför examensarbetet var av hög kvalitet. Granskningsmallen utgick från Fribergs (2022) nio granskningsfrågor, frågorna är särskilt utvalda för att bedöma artiklars vetenskapliga kvalitet. Granskningsfrågorna användes för att bedöma kvaliteten på såväl att kvantitativa som kvalitativa artiklar. Frågorna utgick från ett poängsystem på 0–9, där ju högre poängartiklarna fick desto högre kvalitet bedömdes den ha. 10 av de valda artiklarna fick nio poäng och två artiklar fick 8 poäng, därför bedömdes samtliga artiklar vara trovärdiga och värderades vara lämpliga att inkludera till examensarbetet. Totalt fanns det 27 granskningsfrågor, däremot valdes enbart nio frågor (Friberg, 2022). Detta ansågs vara en svaghet då möjligheten att göra en bedömning av artiklarnas kvalitet minskade. Examensarbetes pålitlighet stärktes genom att denna kvalitetsgranskning utfördes systematiskt enligt Fribergs (2022) nio granskningsfrågor (Mårtensson & Fridlund, 2017)

Författarna till examensarbetet strävade efter att basera analysen i artiklarnas resultat snarare än egna tolkningar, detta stärker examensarbetets bekräftelsebarhet. Vid utförandet av arbetet användes Fribergs (2022) fyrstegsmodell. De fyra stegen innefattade att först läsa igenom de valda artiklarna flera gånger, för att förstå innehållsmaterialet. Andra steget dokumenterades det lästa materialet i en översiktstabell, där områden inom syfte, metod och resultat inkluderades. I steg tre identifierades likheter och skillnader i artiklarnas syften, metoder och resultat. Och i det fjärde steget gjordes en sammanställning av det som analyserats, där tre teman identifierades efter återkommande mönster i artiklarnas innehåll (Friberg, 2022). Att använda dessa steg ansåg författarna vara en styrka för examensarbetet då analysen blev systematisk.

En svaghet framkom i en av de tre kvantitativa artiklarnas resultat. I Zugai et al. (2018) saknades redovisning av statistiska signifikanser. Författarna till föreliggande examensarbete anser att det försvårade möjligheten att kunna bedöma om samband och skillnader var statistiskt signifikanta. Därmed begränsades möjligheten att jämföra resultatet med resterande kvantitativa artiklars resultat.

De artiklar som inkluderades i examensarbetet hade olika geografiska utgångspunkter. Artiklarna publicerades i länder i Europa, Asien, Nordamerika och Australien. Studierna utgick även från olika vårdkontexter och var inte begränsade till en specifik vårdkontext eller ett specifikt land. Författarna till föreliggande examensarbete anser att variationen i geografiska områden och vårdkontexter kan stärka examensarbetes överförbarhet (Mårtensson & Fridlund, 2017).

6.3 Etikdiskussion

I detta examensarbete har författarna utgått från regler och riktlinjer om forskningsetik i enlighet med ALLEA-kodexen (2023. Detta innebär att principer som ärlighet, tillförlitlighet, respekt och ansvarighet har tillämpats där examenarbetets valda ämne har hanterats med ett

varsamt förhållningssätt. Examenarbetet är en litteraturöversikt som innefattar publicerat datamaterial och författarna har haft till ansvar att tolka materialet på ett korrekt och rättvist sätt för att inte påverka materialet med egna antaganden eller vinkla det till studiens fördel. Enligt ALLEA-kodexen (2023) så är det av stor betydelse att inte vilseleda vid redovisning av forskningsresultat eller felaktigt framställa data samt utesluta intressekonflikter.

Under examenarbetets gång möttes författarna av ett antal etiska utmaningar. Samtliga valda artiklar var skriven på engelska vilket medförde en risk av feltolkning, vilket skulle påverkat examensarbetes tillförlitlighet. För att undvika feltolkning användes Google translate och lexikon, författarna tillämpade mycket tid på att läsa artiklarna upprepande gånger och läsa noggrant. Plit och Beck (2021) betonar vikten av att ha ett kritiskt förhållningssätt i samband med genomgång av data för att undvika inklusion av egna värderingar och tolkning av data. En annan etisk utmaning som uppkom var att en av författarna i examensarbetet hade erfarenhet inom ämnet som undersöktes. Detta medförde en risk för bias då förförståelse förelåg och kunde påverka tolkningen av resultatet. För att hantera denna etiska utmaning fick författaren aktivt reflektera över sin egen förförståelse samt att det tyglades så att det inte påverkade analysen. Det gäller alltså att göra sig medveten om kunskapen som innehas, vilket lyfts fram av Dahlborg (2022). Författarna av detta examensarbete har under hela skrivprocessen tagit hänsyn till de etiska principerna och eftersträvat öppenhet gällande de etiska utmaningar som uppkommit.

7 SLUTSATS

Examensarbetets syfte var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter med anorexia nervosa. Sjuksköterskors erfarenheter präglas av emotionell belastning, kommunikationssvårigheter, kunskapsbrist samt brister i relationen till patienterna. Vårdandet av patienter med anorexia nervosa patientgrupp är komplext då patienterna ofta präglas av återkommande tvångstankar kring viktuppgång, kontrollbehov kring matintag samt en negativ inställning till behandling. Att vårda patienterna mot deras vilja skapar en inre konflikt hos sjuksköterskor och väcker känslor av maktlöshet. Samtidigt framkommer känslor av hopp och glädje när patienterna visar tecken på förbättring. Sjuksköterskorna var frustrerade över kunskapsbristen kring anorexia nervosa samt underbemanning på avdelningarna, vilket också påverkade kommunikationen med patienter samt deras anhöriga. Trots detta strävade sjuksköterskor efter att respektera och ta hänsyn till patienternas behov. I den kliniska verksamheten bör mer tid läggas på att utveckla sjuksköterskors utbildning och kompetens för att skapa bättre förutsättningar i vårdandet av patienter med anorexia nervosa. Slutsatsen är att vårdandet av patienter med anorexia nervosa sätter stora krav på sjuksköterskors kommunikationsförmågor, kunskap och vårdrelationer. För att skapa bättre förutsättningar i vårdandet krävs ökade kunskaper i form av utbildning, tydliga riktlinjer och organisatoriska faktorer. Detta kan bidra till att sjuksköterskor stärks i arbetet. Resultatet av detta examensarbete kan användas för att öka sjuksköterskors förståelse för vårdandet av patienter med anorexia nervosa samt bidra till en bättre vårdkvalitet.

8 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING

I examensarbetet framkom det att vård av patienter med anorexia nervosa präglades av emotionell belastning, utbildnings- och kunskapsbrist, kommunikationssvårigheter och organisatoriska utmaningar, detta innebär att det finns behov av vidare forskning. Framtida forskning bör undersöka hur kompetens och vidareutbildning kring anorexia nervosa kan stärka sjuksköterskors kunskap och öka förståelsen för vårdandet av patientgruppen. Vidare bör forskning även undersöka vårdrelationen mellan sjuksköterskor och patienter och olika strategier som kan stärka det kommunikativa samspelet mellan dem. Framtida studier bör även undersöka organisatoriska faktorer såsom resurser och bemanning som bidrar till bristande förutsättningar för sjuksköterskor i klinisk praxis. Sådan forskning utgör en central del eftersom det vidare kan förbättra vårdkvaliteten samt bidra till bättre förutsättningar för sjuksköterskor att ge en mer personcentrerad vård.

REFERENSLISTA

*Artiklar till bakgrunden.

**Artiklar till resultatet.

Allea, (2023). *Den europeiska kodexen för forskningens integritet*. https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/european-code-of-conduct-for-research-integrity_horizon_en.pdf

Allgulander, C. (2019). *Klinisk psykiatri* (4.uppl.). Lund: studentlitteratur.

American Psychological Association. (n.d.). *APA style*. https://apastyle.apa.org/

**Bommen, S., Nicholls, H., & Billings, J. (2023). 'Helper'or 'punisher'? A qualitative study exploring staff experiences of treating severe and complex eating disorder presentations in inpatient settings. *Journal of Eating Disorders*, *11*(1), 216. https://doi.org/10.1186/s40337-023-00938-1

*Carpinelli, L., Marinaci, T., & Savarese, G. (2022). Caring for Daughters with Anorexia Nervosa: A Qualitative Study on Parents' Representation of the Problem and Management of the Disorder. *Healthcare*, *10*(7), 1353. https://doi.org/10.3390/healthcare10071353

**Chang, Y. S., Liao, F. T., Huang, L. C., & Chen, S. L. (2023). The treatment experience of anorexia nervosa in adolescents from healthcare professionals' perspective: a qualitative study. *International journal of environmental research and public health*, *20*(1), 794. https://doi.org/10.3390/ijerph20010794

**Corral-Liria, I., Alonso-Maza, M., González-Luis, J., Fernández-Pascual, S., Becerro-de-Bengoa-Vallejo, R., & Losa-Iglesias, M. (2022). Holistic nursing care for people diagnosed with an eating disorder: A qualitative study based on patients and nursing professionals' experience. *Perspectives in Psychiatric Care*, *58*(2), 840–849. https://doi.org/10.1111/ppc.12858

*Crowther, E., Lewis, V., Minehan, M., & Joshua, P. R. (2024). Knocking on locked doors; a qualitative investigation of parents' experiences of seeking help for children with eating disorders. *Clinical Psychologist*, 28(3), 297–307. https://doi.org/10.1080/13284207.2024.2404123

*Cummings, M. P., Alexander, R. K., & Boswell, R. G. (2023). ''ordinary days would be extraordinary'': The lived experiences of severe and enduring anorexia nervosa. *International Journal of Eating Disorders*, 56(12), 2273-2282. https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/epdf/10.1002/eat.24058

Deep L. (n.d.). *Deep L translator*. https://www.deepl.com/en/translator

**Davén, J., Hellzen, O., & Häggström, M. (2022). Encountering patients with anorexia nervosa - An emotional roller coaster. nurses' lived experiences of encounters in psychiatric inpatient care. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, *17*(1), 1–12. https://doi.org/10.1080/17482631.2022.2069651

*Davidson, A. R., Braham, S., Dasey, L., & Reidlinger, D. P. (2019). Physicians' perspectives on the treatment of patients with eating disorders in the acute setting. *Journal of eating disorders*, 7, 1. https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1186/s40337-018-0231-1

Ekeberg, M & Arman, M. (2022) *Teoretiska grunder för vårdande*. (s. 69, 73, 78, 98, 99). Stockholm Liber AB.

Engström, I. (2024, 25 september). *Anorexia nervosa*. Internetmedicin. https://www.internetmedicin.se/psykiatri/anorexia-nervosa

Eriksson, K. (2018). *Vårdvetenskap: Vetenskap om vårdandet - om det tidlösa i tiden* (1. Uppl.). Liber.

Evans, D (2002). Systematic reviews of interpretive research: interpretive data synthesis of processed data. *The Australian journal of advanced nursing, 20 (2).* https://www.ajan.com.au/archive/Vol20/Vol20.2-4.pdf

*Foà, C., Bertuol, M., Deiana, L., Rossi, S., Sarli, L., & Artioli, G. (2019). The Case/Care Manager in Eating Disorders: the nurse's role and responsibilities. *Acta bio-medica : Atenei Parmensis,* 90(11-S), 17–28. https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.23750/abm.v90i11-S.8989

Friberg, F. (2022) *Dags för uppstats: Vägledning för litteraturbaserade examnesarbeten* (4. uppl.). Studentlitteratur.

**Gamlath, I., Buchanan-Hagen, S., Searby, A., & Alexander, L. (2025). "You've Made These Choices…These Are the Consequences". General Nurses' Perspectives on Caring for Young People With Eating Disorders: A Qualitative Descriptive Study. *International Journal of Mental Health Nursing*, *34*(5). https://doi.org/10.1111/inm.70102

Google translate (n.d.). *Google translate*. https://translate.google.se/?sl=auto&tl=en&op=translate

**Graham, M. R., Tierney, S., Chisholm, A., & Fox, J. R. (2019). Perceptions of the "anorexic voice": A qualitative study of health care professionals. *Clinical psychology & psychotherapy*, *26*(6), 707-716. https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1002/cpp.2393

**Harken, W., Maxwell, J., Hainline, M., Pollack, L., & Roberts, C. (2017). Perceptions of Caring for Adolescents With Eating Disorders Hospitalized on a General Pediatric Unit. *Journal of Pediatric Nursing*, *34*, e34–e41. https://doi.org/10.1016/j.pedn.2017.02.008

Helrofson, J. & Ekselius, L. (red) (2009). *Psykiatri*. (1.uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Hillege, S., Beale, B., & McMaster, R. (2006) Impact of eating disorders on family life: individual parents' stories. *Journal of Clinical Nursing*, 15, 1016–1022, https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/epdf/10.1111/j.1365-2702.2006.01367.x

Henricson, M. (2017). Forskningsetik. S. Kjellström. (Red.) *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom vård- och hälsovetenskap* (Uppl. 2.) (ss. 62.). Studentlitteratur.

*Hutchison, S., House, J., McDermott, B., Simic, M., Baudinet, J., & Eisler, I. (2022). Silent witnesses: the experience of having a sibling with anorexia nervosa. *Journal of eating disorders*, *10*(1), 134. https://doi.org/10.1186/s40337-022-00655-1

Kasen, A. (2022) 'patient' och 'sjuksköterska' i en vårdande relation. Wiklund Gustin & M. Asp. (Red)., *vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik* (3 uppl.). Studentlitteratur.

Kjellström, S. (2017). Forskningsetik. I M. Henricson (Red). *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom vård- och hälsovetenskap*. Studentlitteratur.

Leksell, J. & M. Lepp (2019) (Red.*), Sjuksköterskans kärnkompetenser* (2.uppl.): Stockholm. Liber.

Microsoft. (n.d.) *Microsoft Copilot*. https://copilot.microsoft.com/

*O'Sullivan, H., Goodwin, J., O'Malley, M., Happell, B., & O'Donovan, A. (2024). "The third wing of the plane": Fathers' perceptions of their role in the treatment process for daughters with

eating disorders. *International Journal of Mental Health Nursing*, 33(4), 992–1002. https://doi.org/10.1111/inm.13278

Patientlag (SFS 2014:821) Socialdepartementet. https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/lagar-och-foreskrifter/centrala-lagar/patientlagen/

Patientsäkerhetslag (SFS 2010:659). Socialdepartementet. https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/lagar-och-foreskrifter/centrala-lagar/patientsakerhetslagen/

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2022). *Nursing research: generating and assessing ecidence for nursing practice.* Wolters Kluwer

*Rance, N., Clarke, V., & Moller, N. (2017). The anorexia nervosa experience: Shame, solitude and salvation. *Counselling and psychotherapy Research,* 17(2), 127-136. https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/epdf/10.1002/capr.12097

*Rankin, R., Conti, J., Ramjan, L., & Hay, P. (2023). A systematic review of people's lived experiences of inpatient treatment for anorexia nervosa: Living in a "bubble". *Journal of eating disorders,* 11(95). https://link.springer.com/content/pdf/10.1186/s40337-023-00820-0

**Salzmann-Erikson, M., & Dahlén, J. (2017). Nurses' Establishment of Health Promoting Relationships: A Descriptive Synthesis of Anorexia Nervosa Research. *Journal of Child & Family Studies,* 26(1), 1–13. https://doi.org/10.1007/s10826-016-0534-2

Sandeberg, A. M. (2011) *Ätstörningar- Kliniska riktlinjer för utredning och behandling* (s. 5,13,14). Stockholm: Gothia, 2005.

**Seah, X. Y., Tham, X. C., Kamaruzaman, N. R., & Yobas, P. K. (2018). Nurses' perception of knowledge, attitudes and reported practice towards patients with eating disorders: A concurrent mixed-methods study. *Archives of Psychiatric Nursing*, 32(1), 133–151. https://doi.org/10.1016/j.apnu.2017.11.011

Segersten, K. (2022). Användbara texter. I F.Friberg. *Dags för uppsats - Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (4. uppl.) Studentlitteratur.

*Sheridan, G., & McArdle, S. (2016). Exploring Patients' Experiences of Eating Disorder Treatment Services From a Motivational Perspective. *Qualitative Health Research,* 26(14), 1988–1997. https://doi.org/10.1177/1049732315591982

Socialstyrelsen. (u.å). Begrepp och definition. *Termbanken*. Hämtad från: Socialstyrelsens termbank. https://termbank.socialstyrelsen.se/article.php?tid=263&src_lang=swe

Socialstyrelsen. (2023). *Integrera anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten*. https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2023-11-8815.pdf

**Stavarski, D. H., Alexander, R. K., Ortiz, S. N., & Wasser, T. (2019). Exploring nurses' and patients' perceptions of hope and hope-engendering nurse interventions in an eating disorder facility: A descriptive cross-sectional study. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, *26*(1/2), 29–38. https://doi.org/10.1111/jpm.12507

Svensk sjuksköterskeförening. (2024). *Kompetensbeskrivningen för legitimerad sjuksköterska*. https://swenurse.se/download/18.63d77b1e18bf5c2bfaa40841/1701244747726/Kompetensbeskrivning%20legitimerad%20sjuksko%CC%88terska%202024.pdf

Svensk sjuksköterskeförening. (2022*). ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. https://swenurse.se/download/18.7104a0bd1817fce0092f0132/1656659417909/A4%20ICN%20Etiska%20kod%20enkelsidor.pdf

Svensk sjuksköterskeförening (2019). *Personcentrerad vård - En kärnkompetens för god och säker vård.* https://swenurse.se/download/18.9f73344170c003062310d6/1583937715986/personcentrerad%20v%C3%A5rd%202019.pdf

Söderlund, M. (2022). Vårdande. I L. Wiklund Gustin & M. Asp. (Red)., *vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik* (3 uppl.). Studentlitteratur.

*Van Ommen, J., Meerwijk, E. L., Kars, M., Van Elburg, A., & Van Meijel, B. (2009). Effective nursing care of adolescents diagnosed with anorexia nervosa: The patients' perspective. *Journal of Clinical Nursing*, 18(20), 2801-2808. https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/epdf/10.1111/j.1365-2702.2009.02821.x

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed.* https://www.vr.se/download/18.4c9f221a191e4edf9053a474/1727853946433/God%20forskningssed%20VR%202024.pdf

Vårdhandboken. (2023). *Personcentrerad vård och begrepp.*

https://www.vardhandboken.se/arbetssatt-och-ansvar/bemotande-i-vard-och-omsorg/bemotande-i-vard-och-omsorg-vardegrund/personcentrerad-vard/

*Whitney, J., Murray, J., Gavan, K., Todd, G., Whitaker, W., & Treasure, J. (2005). Experience of caring for someone with anorexia nervosa: Qualitative study. *The British journal of psychiatry*, *187*(5), 444-449. https://doi.org/10.1192/bjp.187.5.444

**Wu, W., & Chen, S. (2021). Nurses' perceptions on and experiences in conflict situations when caring for adolescents with anorexia nervosa: A qualitative study. *International Journal of Mental Health Nursin.*, *30*(S1), 1386–1394. https://doi.org/10.1111/inm.12886

**Zugai, J. S., Stein-Parbury, J., & Roche, M. (2018). The nature of the therapeutic alliance between nurses and consumers with Anorexia Nervosa in the inpatient setting: A mixed-methods study. *Journal of Clinical Nursing*, *27*(1–2), 416–426. https://doi.org/10.1111/jocn.13944

**Zugai, J. S., Stein-Parbury, J., & Roche, M. (2019). Dynamics of nurses' authority in the inpatient care of adolescent consumers with anorexia nervosa: A qualitative study of nursing perspectives. *International Journal of Mental Health Nursing*, *28*(4), 940–949. https://doi.org/10.1111/inm.12595

BILAGA A. SÖKMATRIS

I denna matris redovisas de systematiska sökningar som genomfördes i arbetet. Det som redovisas är databaser, sökord, begränsningar, antal träffar, antal lästa abstract och antal lästa artiklar samt artiklarnas titlar.

Databas Datum	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Antal abstract lästa	Antal hela artiklar lästa	Antal artiklar valda	Titel
Cinahl plus 31/03/2026	"Anorexia nervosa" or "eating disorder" AND "Nursing" or Nurses perspective" AND "care"	Peer- reviewed English 2016-2026	40	15	7	3	1. Encountering patients with anorexia nervosa- An emotional roller coaster. Nurses lived experiences of encounters in psychiatric inpatient care 2. Nurses' perceptions on and experiences in conflict situations when caring for adolescents with anorexia 3. Holistic nursing care for people diagnosed with an eating disorder: nervosa: A qualitative study based on patient and nursing professionals' experience
Cinahl plus 31/03/2026	"Eating disorder" AND "inpatient" AND "nurse experience" OR "qualitative study"	Peer-reviewed English 2016-2026	78	7	3	1	"Helper" or "punisher"? A qualitative study exploring staff experience of treating severe and complex eating disorder presentation in inpatient settings.

Pubmed 01/04/2026	“nurses” AND “eating disorders” AND “attitudes”	English 2016-2026	26	9	4	1	“You’ve made these choices…These are the consequences”. General Nurses perspectives on caring for young people with eating disorders: A Qualitative descriptive study.
Cinahl plus 01/04/2026	‘’eating disorders or anorexia nervosa” AND nurse AND adolescent	Peer-reviewed English 2016-2026	50	17	8	1	Perception of Caring for adolescents With Eating Disorders Hospitalized on a General Pediatric Unit
Pubmed 01/04/2026	“anorexia nervosa” AND “nurses” AND “experience” OR “qualitative study”	English 2016-2026	17	7	3	1	The Treatment Experience of Anorexia Nervosa in Adolescents from Healthcare Professionals perspective: A Qualitative study.
Cinahl plus 01/04/2026	“Anorexia nervosa or eating disorders” AND “nurse perspective” AND care	Peer-reviewed English 2016-2026	13	5	2	1	Dynamics of nurses authority in the inpatient care of adolescent consumers with anorexia nervosa: A qualitative study of nursing perspectives.

PubMed 01/04/2026	”anorexia nervosa” ‘’qualitative study” ‘’health care professionals”	Peer- reviewed English 2016-2026	65	20	4	1	Perceptions of the ‘’anorexic voice”: A qualitative study of health care professionals
Cinahl plus 01/04/2026	“eating disorder” AND “nurses” or “nurse view” AND “cross sectional”	Peer-reviewed English 2016-2026	39	10	3	1	Exploring nurses and patients perceptions of hope and hope-engendering nurse interventions in an eating disorder facility: A descriptive cross-sectional study.
Pubmed 01/04/2026	“nurses” AND “eating disorders” AND attitudes”	English 2016-2026	26	10	4	1	Nurses perception of knowledge, attitudes and reported practice towards patients with eating disorders: A concurrent mixed-methods study
Cinahl plus 01/04/2026	(anorexia nervosa or eating disorders) AND nurse AND (questionnaire or survey)	Peer-reviewed English 2016-2026	107	17	5	1	The nature of the therapeutic alliance between nurses and consumers with Anorexia Nervosa in the inpatient setting: A mixed- methods study

BILAGA B. KVALITETSGRANSKNINGMATRIS

Granskningsfrågorna är inspirerade av Friberg (2022). Artiklarna bedömdes utifrån nio frågor som besvarades med ‘’ja’’ eller ‘’nej’’. Artiklar som fick mellan 0-6 bedömdes vara låg kvalitet, 7- 8 bedömdes vara medelhög kvalitet och 9 poäng bedömdes vara hög kvalitet.

Artikel	Finns det ett tydligt problem formulerat?	Är syftet tydligt formulerat?	Är metoden tydligt beskrivet?	Är undersökning personerna tydligt beskrivna?	Svarar resultatet på syftet?	Presenteras resultatet tydligt?	Framkommer en avslutande diskussion kring metod?	Framkommer diskussion kring resultatet?	Förs det ett etiskt resonemang?	Kvalitetspoäng
1.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
2.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
3.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
4.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
5.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	8/9
6.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
7.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
8.	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	8/9

9.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
10.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
11	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9
12.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	9/9

BILAGA C. ARTIKELMATRIS

I denna matris redovisas syften, metoder, resultat samt kvalitetspoäng av artiklarna.

Nr.	Titel Författare Tidskrift Årtal Land	Syfte	Ansats Urval Datainsamling Analysmetod	Resultat	kvalitetspoäng
1.	Encountering patients with anorexia nervosa – An emotional roller coaster. Nurses lived experience of encounters in psychiatric inpatient care.	The aim of this study was to illuminate the meaning of nurses´ lived experience of encounters with adult patients with anorexia nervosa in psychiatric inpatient care.	Kvalitativ metod 11 sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Fenomenologisk-hermeneutiskanalys	Resultatet visade att sjuksköterskor kände sig överväldigade av känslor. De erfor att de behövde stöd för att kunna hantera vårdandet av patienter med anorexia nervosa. Sjuksköterskorna erfor även att de hade svårt att förstå sjukdomen vilket indikerade ett behov av fortsatt utbildning gällande anorexia nervosa. Detta upplevde	9/9

	Josefin Davén, Ove Hellzen & Marie Häggström International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being 2022 Sverige			de var viktigt vid möten med gravt sjuka patienter.	
2.	Nurses´ perceptions on and experiences in conflict situations when caring for adolescents with anorexia nervosa: A qualitative study. Wan-Ling Wu & Shu-Ling Chen International Journal of Mental Health Nursing 2021	This study aimed to explore nurses´perceptions on and experience in conflict situations in caring for adolescents with AN.	Kvalitativ metod Tio sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Innehållsanalys	Resultatet visade att sjuksköterskorna upplevde att det var svårt att få bra kontakt med patienterna. De kände att patienterna inte riktigt litade på dem och att kommunikationen var bristfällig. Vissa av sjuksköterskorna hade inte heller tillräcklig kunskap om Anorexia nervosa när de vårdade deras patienter. Detta påverkade deras självförtroende samt relation till patienterna. Vidare nämner sjuksköterskorna i studien hur viktigt det är med individanpassad vård och vänligt bemötande.	9/9

	Taiwan				
3.	Holistic nursing care for people diagnosed with an eating disorder: A qualitative study based on patients and nursing professionals´ experience. Inmaculada Corral-Liria, Miriam Alonso-Maza, Julio González-Luis, Sergio Fernández-Pascual, Ricardo Becerro-de-Bengoa-Vallejo & Marta Losa-Iglesias Perspectives in psychiatric care 2022 Spanien	To analyze eating disorder patients and nursing professionals´ views and experience of the relationship-based care established.	Kvalitativ metod 19 sjuksköterskor Semistukturerade intervjuer samt narrative intervjuer Tematisk analys	Resultatet visar att vården inte enbart handlar om fokus på kost och patienters vikt, utan även om relationer mellan patienter och sjuksköterskor. Det är viktigt att förstå grunden till ätstörningen patienterna beskriver att hjälpen från sjuksköterskor är viktig för återhämtning medan sjuksköterskorna beskriver att de upplever både positiva och negativa sidor av vårdandet.	9/9
4.	´Helper´ or ´punisher´? A qualitative study	This study aimed to explore the experiences of staff who contribute towards the	Kvalitativ Två sjuksköterskor	Resultatet visade att sjuksköterskorna som arbetade inom slutenvård för ätstörningar erfor att de kände sig snarare som en	9/9

	exploring staff experiences of treating severe and complex eating disorder presentations in inpatients settings. Sienna Bommen, Helen Nicholls & Jo Billings Journal of Eating Disorders 2023 England	treatment of severe and complex eating disorder presentations in inpatient settings.	Semistrukturerade intervjuer Tematisk analys	”bestraffare” än en vårdare. Patienterna som vägrade behandling kunde agera våldsamt, både verbalt och fysiskt. Sjuksköterskorna upplevde att de inte fick stöd av ledningen.	
5.	“You´ve made these choices…These are the consequences”. General Nurses´ Perspective on Caring for Young people With Eating disorders: A Qualitative Descriptive Study. Inuri Gamlath, Sally Buchanan-Hagen,	The aim of this study was to describe the experiences and perspectives of general paediatric nurses caring for young people with medically compromised eating disorders in a general paediatric setting.	Kvalitativ 13 sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Tematisk analys	Resultatet visade att sjuksköterskorna upplevde svårigheter i vårdandet av unga personer med AN. Sjuksköterskorna rapporterade en brist på kunskap och utbildning kring patienternas psykiska behov. En del av sjuksköterskorna såg detta som ett val som patienterna själva gjorde och det påverkade vårdandet negativt. 2	8/9

	Adam Searby & Louise Alexander International Journal of Mental Health Nursing 2025 Australien				
6.	Perceptions of Caring for Adolescents with Eating Disorders Hospitalized on a General Pediatric Unit. Whitney Harken, Joan Maxwell, Margaret Hainline, Lauren Pollack & Cristine Roberts Journal of Pediatric Nursing 2017 USA	To describe the perceptions of inpatient pediatric hospitalist physicians (HPs), registered nurses (RNs), and care assistants (CAs) at a tertiary pediatric hospital regarding caring for children with eating disorders (EDs) who are hospitalized for medical stabilization.	Kvalitativ Nio sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Innehållsanalys	Resultatet visar att vårdandet av ungdomar med ätstörningar var komplicerad och många gånger upplevde personalen en osäkerhet. Dock vid införande av utbildningar och specifika rutiner med specialinriktade åtgärder upplevdes vårdandet mer strukturerad och mer givande.	9/9

7.	The Treatment Experience of Anorexia Nervosa in Adolescents from Healthcare professionals´ Perspective: A Qualitative Study. o International Journal of Environmental Research and Public Health 2023 Taiwan	The purpose of this study was to explore the experiences of healthcare professionals in treating adolescents with AN.	Kvalitativ 10 sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Innehållsanalys	Resultatet visade att relationen till patienter och deras anhöriga var betydelsefull. Sjuksköterskorna erfor att behandlingen påverkades av patienternas sjukdomsinsikt. Sjuksköterskorna beskrev även att de saknade kunskap för att ge god vård. Slutligen visade resultatet att sjuksköterskorna hade olika uppfattningar kring bemötandet av patienterna, där vissa föredrar ‘’hårt’’ och andra ett ‘’mjukt’’ bemötande.	9/9
8.	Dynamics of nurses´ authority in the inpatient care of adolescent consumers with anorexia nervosa: A qualitative study of nursing perspectives.	The aim of this study was to explore the dynamics of nurses´ authority with adolescent consumers who are being treated for AN in the inpatient setting.	Kvalitativ Tio sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Tematisk analys	Resultatet visade att sjuksköterskorna ofta upplevde att deras auktoritet utmanades av patienterna de vårdade. De yngre sjuksköterskorna, som inte hade lika mycket erfarenhet, upplevde motstånd och svårigheter att upprätthålla en god vårdrelation	8/9

	Joel Sebastian Zugai, Jane Stein-Parbury & Michael Roche International Journal of Mental Health Nursing 2019 Australien				
9.	Perceptions of the ”anorexic voice”: A qualitative study of health care professionals. Meghan R. Graham, Stephanie Tierney, Amy Chisholm & John R.E. Fox Clinical Psychology & Psychotherapy 2019 England	The aims of this study were to undertake a qualitative exploration of the perceptions of the AV among health care professionals (HCPs) in specialist eating disorder services.	Kvalitativ Tre sjuksköterskor Semistrukturerade intervjuer Tematisk analys	Resultatet visade att sjuksköterskorna använde ett verktyg för att förstå patienter med anorexia. Verktyget kallades för den ”anorektiska rösten” och visade sig av patienterna själva. Verktyget hjälpte sjuksköterskorna att se patienternas inre kamp som i sin tur stärkte relationen mellan sjuksköterskorna och patienterna.	9/9

10.	Exploring nurses´ and patients´ perceptions of hope hope-engendering nurse interventions in an eating disorder facility: A descriptive cross-sectional study. Debra H. Stavarski, Robbi K. Alexander, Shelby N. Ortiz & Thomas Wasser Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing 2019 USA	This study aimed to explore differences between patients´ and nurses´ perceptions of hope-engendering nurse actions and the relationship actions have with patients´ perception of hope	Kvantitativ 10 sjuksköterskor Enkäter Deskriptiv statistisk analys	Resultatet visar att sjuksköterskors upplevelse är att de gör ett bra jobb och att de gör mycket för att ge hopp till patienterna. Patienterna delar inte samma upplevelse av detta och tycker att sjuksköterskor inte hjälper till lika mycket som de själva tror. Sjuksköterskorna känner mer hopp om patienterna än vad patienterna själva gör.	9/9
11.	Nurses´ perception of knowledge, attitudes and reported practice towards patients with eating disorders: A concurrent mixed-methods study.	This study aims to examine nurses´ knowledge, attitudes, reported practice, and perceptions towards patients with eating disorders in Singapore.	Kvantitativ 19 sjuksköterskor Enkät med slutna frågor	Sjuksköterskorna överskattade sin kunskap om anorexia nervosa och kunde inte identifiera alla diagnoskriterier. Större andel av sjuksköterskorna hade negativa attityder gentemot patienterna de vårdade. Resultatet visade att faktorer som ålder, erfarenhet och specialisering inom	9/9

	Xin Yi Seah, Xiang Cong Tham, Netty Ryanie Kamaruzaman & Piyanee (Klainin) Yobas Archives of Pyschiatric Nursing 2018 Singapore		Deskriptiv och inferentiell statistisk analys	psykiatri påverkade sjuksköterskornas upplevda kunskapsnivå.	
12.	The nature of the therapeutic alliance between nurses and consumers with Anorexia Nervosa in the inpatient setting: A mixed-methods study. Joel S. Zugai, Jane Stein-Parbury & Michael Roche Journal of Clinical Nursing 2017	To develop a greater understanding of the nature of the inpatient therapeutic alliance between nurses and consumers with Anorexia Nervosa (AN).	Kvantitativ 65 sjuksköterskor Enkät Deskriptiv statistisk analys	Sjuksköterskorna fick svara på enkäter, som lyfte deras attityder till patienterna via poängskattnin.. Poängen visade sig vara rätt hög och det förklarar att sjuksköterskorna hade en bra attityd till patienterna. Däremot stämde inte patienternas siffror med. Patienterna upplevde snarare en negativ inställning från sjuksköterkorna.	9/9

	Australien				

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00
E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdu.se